

18
846

تورکجه ده (خان) کلمه مهمه سی

کله لیدر . آرمیجه ده (تا کری) (تینغیر) شکله کیرمیشدر .

تورکجه کاش اولوب اسکی تورککلک مرکزسی اولان (ایسی کرل) ک جهت شرقیه سنده پولونان (خان تا کری) طایغی جغرافیا علمنده دخی (خان) عینی صورتله (کوزک) مناسنه در و بو ترکیب (خان تا کریسی) نندن مخفندر . (اوغور) تورکلی بو طایغه (قوت) طایغی دیرلر ایدی که بو کلمه تک قدیم بر معناسی (خدا) دیکندر . لسانیزده یا کوز (قوتلی) تعبیری مستعملدر . فارسیده (خدا) آلمانیجه ده Gott (قوت) و اینکیزجه ده (فود) god کله لری مذکور (قوت) تورک کلمه سنک هیندیرلر . تورکجه ده (ق) حرفی شیوه بلمه به کوره (خ) ویا (غ) حرفلرینه تبدیل اولونه بیلیر .

(خان) کلمه سی برده (طایغ) معناسی افاده ایدوب بو معناه اوله رق چینده (شان) شکله کیرمیشدر . جغرافیا علملرینده (شان) کلمه سی بزی اسکی تورککلک چین ایجیریلنده نرله قدر ایبرولموش اوله قلیری کوسقور بر دلیل مادیدر : (ل آغ شان) ، (لان شان) ال آخره کبی . خوارق عالمندن معدود اولان (سد چینی) یعنی (چین دیوارلری) دخی عینی صورتله ماده اصل چین قدیمی تحدید ایدر وچینه طوغری اوانله واقع اولمش اولان تورک مهاجرتک اهمیتنی اثبات ایلر . معلوم اولدیی اوژره قدیم تاتارستان ایله قدیم موغولستان قشله لری بو دیوارلرک خارچنده ایدی . مهاجرلردن اول آسیاده ، ازمته قدیمه ده ، تورککلک ادوار مهمه سنده هموم چین خطه سی تورککلرک عادتاً ماملکی حکمته کیرمش ایدی . چینلیرک بده تورانه طوغری ایبرله لری ایجیق بو مهاجرلردن سکره ممکن اوله بیلیمیشدر .

(یوکسک) مناسنه اولان (خو) صغی بعضی اسملرک باشنه علاوه اولونه رق (یوکسک) قلمه دیوارلری ایله محصور یعنی مستحکم) مناسنه اولوق اوژره برطاقم جغرافیا علملری تولید ایشغدر : (خوفند) کبی که اصل (خوفند) در . (کند) اسکی تورکجه ده (شهر) دیکندر . روسیه ده کاش اولوب بودنه متفقنر ضربه ضبط ایش اولدیفن (خوفن) قلمه سی دخی بومناپه در . روسلر (خوچیم) دیرلر . لهجه عثمانیده (خوفن) شکلی حرورد . آلمانیاده (هامبورخ) شهرینک اسمی دخی عینیله بومناپه دره (یوکسک محل اولادی یعنی (نوزانی) دیک اولان (خانای) علمنده دخی (خا) (یوکسک) معناسی افاده ایدوب بو تعبیر اساساً تورک اوله قلیری اظهار ایچون هم اسکی تاتارلری و هم آنلرک مسکی اولان وچین قدیمک شاننده پولونان قطعه اراضی بی اوانه ایدر ایدی .

(خان) کلمه سی کرک ابرنده تورک نسلدن اولان حکمدارلرک و کرک سلاطین عثمانیه تک لقب رسمیسی اولدیی کبی ابرنده (پاشا) مقامنده دخی مستعملدر .

لسان عثمانیده قولالین (خانم) (خان) ک شکل مؤنثی در ، ته کم (بکم) (بک) کلمه سنک مؤنثیدر . لسانیزده (خانم) مقامنده استعمال اولونان (خانون) و (قادی) کله لری دخی (یوکسک) مناسنه اولان (خا) جقدر نندن مشتق اولوب بو کلمه لرک نهایتنده پولونان (نون) ویا (دین) لفظی لاحتهدر . فرانسیزجه ده (هونان) hautain کلمه سی دخی (خا) مناسنه اولان (جو) جقدرله عین لاحتهدر دیک اولان (تن) لفظندن مرکبدر .

مقاعد ارکان حربیه قریبی

انور

اسکی تورکلی عرق ایضه منسوب بالجمله ملل و اتوامک باباری واسکی تورکجه سی دخی ملل و اتوام مذکور تک تکلم ایله دیکلری بالجمله لسانلرک آناسی اولدیفنی ادعا ایله مکده بو ادعایلی تاریخ ، جغرافیا ولسان کبی اوج متین اساسه استناد ایدر مکده بزی (ادبیات عمومیه مجموعه سی) نده (تورکلرک ملکتاه داتر) نامی تحتده یازدیفنر مقالات منسلسله ده بر مدتدن بری بو خصوصدن بحث ایله مکده بزی . اثر مرک تاریخ ایله جغرافیا هاند اولان قسملری نهایت اولدیفنر صوکره لسان نقطه نظرندن یازدیفنر . مقالانده مثال اوله رق ذکر ایله چکن اسکی تورک کلماتی میاننده پولونه جق اولان (خان) کلمه سی حقیقه اقدامک ۱۰ کاتون ثانی تاریخلی نسخه سنده (حسین حسام الدین) امضایله اولدیفنر مقاله مهمه اوژره بو (خان) کلمه داتر یازدیفنر شو سطرلرک لغری تورککلک نامنه موجب استناد کور مکده بزی . بالکیز اصل مقصدن کیرمشدن اول شوقی علاوه ایدر که هجرت نیومه زماننده تورکلرک مائد اولان بالجمله خصوصات تاریخک واقع جدمه سنیدن معدود اولوب تورک ملت قدیمه سنک قبل الیلاد احوالی نظر تدقیق و مطالعه به آله قیه بر تفسیره صحیحه استحصالی ایدیلیمش و تورکلر ایله عجملر لایقیله بریدن بفریق اولنه مازم خصوصیه هجرت نیومه زماننده خالص تورک اولان اقوام آسیایی و ستملرک و تورانک فورومه سنیدن طولایق اقله مع کورده دن اظهار جهانیه طایغلمش و هجرت ایش ایدی . کرچه چکن خلتک اخلاق برطاقم مسلم تورک حکومتلری تأسیس ایلهلر ایدیه ده بو هنکاملرده اصل تورککلک ادوار مهمه سی چوقندن بری کیش ایدی . برده اقدامده اولدیفنر مقاله ده تعداد اولنان اقوام مهمه ترکیمنک وضعیت جغرافیایلی حقیقه آریجه بر مقاله تحریر بیورلشنی صاحب مقاله . تک هینلردن بکارز . چونکله اوژره بولان کتابلرده بویاده معلومات کافیه یوق کیدر .

کلمه صدوه : (خان) کلمه سنک شکل قدیمی (خانغ) [۱] اولوب اک مستعمل معناسی فارسیده (شاه) کلمه سنک مقابیلدر . بومناپه (خونندی) [۲] شکللی دخی مستعملدر . بو کلمه لرده (دی) و (کار) لفظلری لاحتهدر . آلمانیجه ده (فرال) مناسنه اولان (کونیک) König و اینکیزجه ده عینی معناه اولان (کینگ) King کله لری (خون) تورک کلمه سنندن مأخوذدر .

(خان) ایله (خون) کله لری (یوکسک و یوچه) مناسنه اولان (خا) و (خو) جقدرلردن مستفیددر . فرانسیزجه (هو) Haut و آلمانیجه (هوخ) Hoch کله لری عینی معنای افاده ایدر . (خاتان) کلمه سنک اصل (یوکسک خان)

مناسنه اولوق اوژره (خاتان) در و بو تعبیر اوروپا لسانلرند (امپراطور) و فارسیده هینده (پادشاه) [۳] تعبیرلرینک مقابیلدر . معلوم اولدیی اوژره (شینشاه) [۴] دخی عینی مقامده مستعملدر .

(خان) کلمه سنک قدیم بر معناسی ده (آسمان) دره ، فقط بومعنا لسان عثمانیده مستعمل دکلملر . بالکیز لسانیزده قولاندیفنر (خدا) مناسنه اولان (تا کری) کلمه سنک اصلی (خان تا کریسی) درکه (رب البیاه) دیکندر . (تا کری) کلمه سنک عربیده مقابل (رب) و غیره لسانیزده (ماتهتر) Maitre

- [۱] لهجه عثمانی لغت سلیمانیه مراجعت .
- [۲] لهجه عثمانی به مراجعت ، (خنکار) کلمه سی (خا) اولدیکلرک دن مأخوذ عدا ایشک خطا در .
- [۳] (شاه باد) ترکیب توصیف سنک منجندن حاصل اولددر .
- [۴] (شاه شاهان) ترکیب اضافیه سنک منجندن حاصل اولددر .

مجموعه ونون وويل اريجن . بليده من صفد سر
لند جلد ۴ ص ۲۲۰
« برار جان - بالفتح وبعدها الف راه اخري
وجيم والف ونون وربما قيل بر ارقان بالتحاق
وهي سكتة كبيرة باعلى الما جان من صرد جلد ۳
ص ۹۸
« جر باذقان - بالفتح والمعجم بقولون كرباذ كان
بليده قريبة من همدان وجر باذقان ايضا بلده بين
استرا اباد وجر جان من نواحى طبرستان جلد ۳
ص ۷۲
« دليجان - بضم اوله وفتح ثانيه بليده نواحى
اصفهان ويقال دليكان جلد ۴ ص ۶۹ .
« سلمقان - بفتح اوله وسكون ثانيه وبضم الميم
وشو اشكال مختلفه دن اسلاشيبيلوركه بوتون
بالكاف من قري سرخس جلد ۷ ص ۱۱۲ .
توركارك صم لغتده عنوان حكمدارى (قان)
لفظيدر . فقط خراسانده اوطوران اوغوز توركارى
پوعنوانى (خان) وبعجلده (كان) شكندده
تلفظ ايشلردر . عربلر ، قان و خان شكلى عينا
قيد و استعمال ايتكارى حالده (كان) شكلى
همجانه سنى ترميب ايدهرك (جان) ديمش اولدقلى
شبهه (پورص) . چونكه عرب ديلنده كاف
هيجى يوقدر .
قان لفظى ، عنوان حكمدارى اولدق استعمال
ايدايكده كوره بر صفت مادحه اولدغى شبهه سزدر .
هر بارك دم و عجملك خون [۱] ديتكارى قان
معنانه اوله ماز .

چونكه : عنوانر ، مدح و ذم افاده ايدن
صفتلردن اولور . شو حالده حكمدار عنوان اولان
(قان) بر كلة وصفيه و دم معنانه اولان
(قان) ده بر كلة اسميه در . آذر لنده معنى استعمال
اعتباريه بويوك قرتلر وارد . بو فرق ، ماده
تعيين ايدميلمك ايچون ديلمك قواعدينه ، اشتقا
قه ، تفكيلا نه هراجمت ايتك ضروري در . چونكه
ماخذلر بو فرق تعيينده ساك بولونيورلر .
ديلزده صفتلر ، ايكي درلودر . برى ، آق ،
اوز ، بوز ، دوز ، قيركي صفت اسميدر .
ديكرى ؛ آلان ، اولان ، بولان ، دوران ،
قيران كي صفت فعليه در . برنجيى ماده اصليه نك
فرعى اولوب حدود و تجددى متضمندر . قان لفظى
ظاهر شكله كوره بر صفت اسميه اوله بيلير . فقط
بو صفتك معناسنى تعيين ايدميلمك بر ماخذ
تصادف ايدلمه مدى . تورك ديلنده ولو مجاز اولسون
معناس بر صفت اسمى يوقدر . بو قارنده كوستريلن
شوصى ليلردن هر بيرنك كوزل مفيد بر معناسى
اولدغينه كوره بو صموى عنوانكده مطلقا كوزل
ومفيد بر معناسى اوله جفته شبهه ايتيومر .
توركارك و معناسز و مهمل بر صفتى ، بوتون
تورك حكمدار لر نه صموى بر عنوان اولدق استعمال
ايقورلر . توركارك فطرقى ، خون بونى ايجاب ايدر .
شوحالده (قان) لفظى ، صفت اسميه دكل ، بلكه
صفت فعليه در . اصلده (قان) كله سيدر . تورك
ديلنده چوق استعمال يوزلندن تخفيف ايديلهرك
(قان) ديمش و صفت اسميه شكلى آلهرق حدود
وتجدد معناسى كيمش ديليدر .
معلوم اولدغى اوزره تورك تيره لر نك لهجه لرى
آواسنده يوردو تلفظ اعتباريه جدى فرق واردر .
پولهجه لرك جغدى بر ايشده الفاظ واشكال بك
مختلفدر .

مثلا ، توركارك تيره اعتباريه فونباش ، كويناش ،
قوياش ، خواش ، فوناش ديتكارينه اوغوز
توركارى تخفيف ايدهرك (كوش) ، حقي (كون)
هيكده درلر . كوريلوركه كوشا نه نسبتله (كوش)
هاا ظريف و (كون) ده خفيفدر .
موضوع بحث اولان بزم اصل و تخفيفه كنجيه ،
توركار كي توران عرقندن آيريش بر شبة مخصوصه
اولان موغول ديلنده حالا حكمدار لر نه (قان)
(قان) ديمش ، عنوان اولان قانك اصلى
و تخفيفى كوسترمكده در .
بنام عليه ، موغولارك و قاتارلرك (قان)
[۱] خون ، توركارك قان ديتكارى لفظك
تصميم ايدلمش بر شكلى اولدغى ايتكاردر . توركارك
قونداى ، قونداق ديتكارى آذرله عجملك خونده ،
خانكاه و خونكاه ديتكارى كي .

بريدلمش در و معنات مناسبتله ايتكاردر .
جهان ايدن اسكى خرابطه مأمور لر نه ديور . اصطلاح
بر دازلر يمز بونى عربى ظن ايدهرك (غواص)
شكندده يازمشلر ايشده معناسنى بر دورلو
اويدورمه ماملردر .
قاواق ، كوكلكسى مرهود اولان اوزون
آغا جلره ديور . لغتنامه سليمان افندى ده « قوغوق ،
اجوف ، كاوك ، ايجيريسى بوش اولان شى » ديه
تفسير ايدلسنده بر اصابت كوره ميورم . چونكه
قوغوق باشقه ، قاواق ينه باشقه در .
قاواق ، انسالردن حزن وكدرى ، درد والمى
رد ومنع ايدق ، انسالرلك روحلر نى كدرلردن
حايه ، دردلردن وقايه ايلين آلت نشاطه ديور .
ادباسز بونى ده عربى ظن ايدهرك (قوال) كله سندن
بوزمه ديشلردر .

قاوق مصدر نك بوكون دلزده مستعمل
(قوومق) و (قوغوق) در . على روايه توركارلردن
ايلك تشكيل ايدلمش اولان (قاواولو اويماق) تورك
خانك جدى (تيويول قان) ك عنوانيله مشهوردر .
چينيلر ، بو اوتاغه (قوشونق ، قوشلو) ديشلر
بو اوتاغك مسكون اولدغى داغله (قوشونق)
آذنى و برمه لردر . قوشونق داغى ، توركارك
ايلك بوردى اولان يامير يايلا نك شرق طرف لر نده در .
قاوانلو و قوشلو نسبتده قانك اصلى (قاوان)
اولدغى قاواق ، قوومق ، قوغوق مصادر مستعمله .
سندن آلتين بولنديغى كوسترمكده در .

شو تدقيقات لسانيه دن و تفكيكات لغويه دن
آسلاشيلدى كه توركارده خان عنوانى ، ملت حاميسى
معناسنده در . اصلى قاوان ، قووان ، قاغان و قوغاندر .
صوكره تورك و موغول تيرملردن بر بولوكي مختلف
اولدق (قان) و (خان) ، ديكر بر طاقى اصلى
اوزده (قاوان) و (قاغان) ، اوبر قسميه (قان)
(قوش) و (قوان) ديشلردر . دهامو كوره بو عنوان ايله
معنوق اولان تورك آذلى بر چوق بلاد و نصبات
وقرايه علم اولدغندن هر ملت كندى لهجه سى
اوزره بو عنوانى بر درجه تغيير ايدهرك استعمال
ايشلردر .

بو يوزدن (قان) و (خان) عنوانى ؛ جان ، جن ،
خن ، قن ، قين ، كان ، كن ، هان ، هن كي شكله
كريمهدر . جوزجان ، اريجن ، اشتيغن ، ققطورا ،
توباقين ، اجنكان ، بروكن ، فراهان ، كشمهين كي .
ايضه بو تدقيقاته توفيقا شو آذرلك اصللرى ؛
كورخان ، اورباى خان ، باروخان ، اشنائى خان ،
توراي خان ، توييل خان ، اجين خان ، باروخان ،
باراخان ، كوچاي خان اولدغى اكلابه بيليرز .
لكن (خانان) عنوانى قاوان ، قان ، قاغان
عنوانلرله قاريدير برمه ميلدر . چونكه خانان عنوانى ،
لغة ومعنى بو عنوانلردن باشقه اولدغى لفظى
كوسترمكده در . بونى آريجه بر مقاله ايله عرض
وتفصيح ايدم .

توركارده (خان) و (قان) ايله اصللر نك
زمان حدودنه كلنجه بونى تعيين ايدمليك بزمآخذ
يوقدر . بو خصوصده هر نه سوبله تيرسه ظن و تخمين
اوزره سوبلتمش اولور .
بعض تورك مورخلرى بو عنوانك هرت سقيه دن
ايكي عصر قدر اول بزمآخذ حادث اولدغينه
حكم ايديبورلرسده بو حكملك بر تاريخه ، ياخود
بر تنيح صحيحه مستند اولدغى اوقاق بر تدقيق ايله
ثابت اولور .

تاريخ بخاراده ابوبكر منصور البرسخى [۱]
دييوركه :
« شهد بكي بخارا شهر نك جوارنده اشته تورك
خانانى (فراسياب) بر شهر يايتمش ايدى . يا قوت
حوى ، بو شهرى (برسخان) اولق اوزره قيد
و بخارايه ايكي ساعت قربنه بر كوى اولدغى
بيان ايديبور .

بدرالدين محمود عيني عقد الجمالك برنجى جلدنده
برستانيه توركارى افراسيابك اولادى اولدغى
[۱] بعض تورك مورخلرى (البرسخى) لفظى
تعريف ايدهرك (البرسخى) شكندده يازدقلى
كورلكده در . يا قوت حوى معجم الاله انشه
دييوركه : « برسخان - بالفتح وضم السين المهملة
وحاء معجمة والنسبة اليها برسوخى . قريه من
قري بخارى على فرسخين . منها ابوبكر منصور
البرسخى صاحب تاريخ بخارى . وابنه ابو رافع
العلاء الفقيه الصافي الاصح » (جلد ۲ ص ۱۲۶) .

اورخان غازينك اولادى

[۸۷۷۷ نومورلو نەسخە مەزەن مابەد]

عبدالرحمن بك، توركار آراسنده شجاعت و جسامته بىنا (قره رحمان بك) ديه مشهور اولمشدر . عبدالحميده حميد ، عبدالعزيزه عزيزه ، عبدالكريمه كريم ديدكلرى كى .

بو شهزاده نك والدهسى اولدېنى ظن ايدېن بياون خانون ، غازى اورخانك زوجة مكرمهسى اولوب نسللا تورك و مسلم بر قاديئدر . هامهر مترجمى عطا بكك ظن ايتديكى كى اسبرجه خانوندن ، ياخود بعضلرينك ادعاسى كى نيلوفر خانوندن عبارت دكلدر .

بو ادعاسى اوچ وجهه تشوير ايديه بيلير : برنجيسى (بياون) آدى ، توركار آراسنده ايسى ، دوندى ، اورباى ، خوندى ، كوش ، صرال كى جازيه ومهتديه اولمايان تورك فيزلىنه و يرلش آلدردن اولدېنى تبعات ايله اكلاشيلير . قبول اسلام ايند جازيه و يرلش بيلل ، بنفشه ، چيچك ، غنچه ، گل فدان ، نيلوفر كى آلدردن دكلدر .

بياون ، تورك ديلنده علم و نشانه معناسنه اولوب خيرايله اشهارايدن شيلره ، كيسه لره ديتور . يوكك داغه ، بر قوم آراسنده خيروكرمه اشتهار ايند كيسه يه (بياون) و (بياو) ديشدر . فاضل اتيرالدين ابو حيان الاندلسى (كتاب الادراك) آدى لغتنامه سنده « بلو - العلم » ديه تفسير ايديبور . بيلمك مصدردن آلتش اولدېنى آشكاردر .

اينكجيسى سياح مشهور محسن ابن بطوطه نك شهادتندن بياون خانونك نسللا تورك و مسلم اولدېنى اكلاپورز . موى اليه ، بو خانونى ازينقه زيارت ايدرك شويله توصيف ايديبور : «سلطانك زوجةسى بياون خانون ؛ ازينقه اقامت ايدرك اهاليسته حك ايدر . كندوسى صالحه فاضله در . سياحتنامه مترجمى (شريف پاشا) حضرتلى . ابن بطوطه نك (فاضله) تعبيرى ، بياون خانونك جازيه ومهتديه اولدېنى اشعارايتكده در . چونكه : اون دى ، اون سكرن ياشلرندهدا ايتش اولان برخانون ، صالحه اولاييلير . فقط فاضله اولماز بىنا عليه : فاضله صفتى ، نه نيلوفر خانونه ، نه ده اسبرجه خانونه و يرله مر .

اوچنجيسى اورخان غازينك بو قدر شهزاده لرى وار ايكن سلطان مراد خانك جلوبسدر . چونكه : سلطان سليم ثانى به قدر تحت عثمانيه جلوس ايدن سلاطين عظامك والده لرى ، عموماً اصيل و مسلم تورك بكارينك فيزليددر . بونار (قيود رسميه ايله) اثبات ايديله بيلير .

بو قاعده دن يلكن بيلديرم سلطان بايزيدخان مستنادر . چونكه بادشاه مشارالريك والدهسى ، بو قاريدع عرض ايدلديكى اوزره ، روم امپراطورينك كريمهسى اولان (كل چيچك خانون) در . بو خانونك نقتدر دينايدر بر مسلمه اولدېنى (۸۰۲) تاريخى واقعه سى اثبات ايتكده در .

فاضل شهاب الدين احمد ابن حجر (اتباء القبر بابناء القبر) آدى اثر مشهورنده « ان مراد بن عثمان لما قتل فى السنة الماضية عهد لابنه ابن يزيد فى المملكة و امر بقتل ابنه الاخر صوحى (ساجى) لان امه كانت نصرانية فقتل » عباره سياه بو عثمانى طوراسنى اكلامقى ايسته مشدر .

بىنا عليه : قزىقى (بياون خانون) لك دوغوردن خونكار سلطان مرادك جلوسنده (تتودورا) دن متولد قاسم بك و بيلديرم سلطان بايزيدك جلوسنده سواجى و يعقوب بك ، بو طورايه رعايه آخرته كوندر ايشلدر (۳) .

چونكه قزىقى خاندانى ، ارطغرل بكك قان پدى اولدېنى اكلاشيلان (كوندوز الب) بن كوك الب بن قزىق خانك اولادى اولوب بيلديرم سلطان بايزيد خانك دورينه قدر بارلاق بر نفوذ و اقباله مالك اولمشلردى .

۲ — شهزاده عبدالرحمن بك اولوب (رحمان بك) ديكلم مشهور اولمشدر . بو شهزاده نك (بياون خانون) دن تولد ايتديكى خانون مشار اليه نكده قزىقى بكاريندن (غازى عبدالرحمن بك) بن طورغود البك كريمهسى اولدېنى قوتله ادعا ايديله بيلير .

اورخان غازينك اولادى آراسنده (رحمان بك) لك بولنديفته دائر تواريخ غنانه ده برصراحت كورولم مر . فقط بزه بو ادعائى الهام ايند وثيقه ، تدقيقات اثناسنده لاهلى كتبخانه سنده اله كين بر كئابد . هيئت تدقيقه (۱) حضوريله معاينه ايدبان بوكاتك ظهردنده شوخصصر ومعيندار ضبط دعوى صورتى كورولدى : «مدى موسى بيك بن اوغوزخان ، مدعى عليه رحمان بيك بن اورخان ، مدعى به فرس اجر ، شاهد مصطفى بيك بن اوغوزخان» وديكر كيسه لر .

بو دعوانك رؤيت ايشلش اولدېنى ، شوتشكيل طرفيندن ، مدعى بيك تصرريحندن وشاهد لرك اسامى وحضورندن مستبان اولقده در . لكن متن شهادت و توقيع حكم حقتده بر اشارت اولدېفتدن اكلاشيليركه طرفين وخاصة حكوم عليه اولان (رحمان بيك) بن اورخان غايت ذى نفوذ و حيثيتدر . بوندن استدلال ايديليركه مدعى (موسى بيك) لك پدى كوستربلن (اوغوزخان) ، مشهور شهزاده (سلطان علاء الدين بيك) لك آويدر . مدعى عليه (رحمان بيك) لك پدى كوستربلن (اورخان) ده سلطنت عثمانيه نك اينكجى حكمدارى صايلان (سلطان اورخان غازى) اولوب مدعى و مدعى عليه ، يكديكرينك عمزاده سى وشاهد (مصطفى بيك) ده محكوم له اولان موسى بيك قرداشيدر . برده صولاق زاده تاريخنك اون التنجى عهده سنده شوقره نى اوقويالم : «يديوزيكرى سكر تاريخنده قوقور ايله غازى عبدالرحمان آيدوس حصارى فتحه كوندر بلوب كال مرتبه صرب قلعه اولغله تسخيرنده عاجز اولشلى ايدى . برنجيه زمان محاصره اولنوب اقدامه قصور او تمامش ايدى . مگر آيدوس تكورينك برقرى وار ايدى . كال حسن و جماله نى مثال ايدى . بر كچه عالم خوابده كورورك ناكاه بر قرا كو و غايت دريك قيو ايجه دوشمر هرچندكه جدوسى ايدر خلاصه جمال بولر .

« بو حائنده بروجه و بهادر بكت قوو باشنه چقه كلدى . وقولن اول زادوب اول دخترز بيانى چاه پر بلادن خلاص ايلدى . على السحر اول نكاز ماه و خسار خوالدين بيدار اولوب واقعه تفكرنده ايكن حصار منظره سنندن كوزى عبدالرحمان غازيه راست كلدى بيك جانله وادى عشقنده حيران وهواى شوقنده ككران اولوب و على التحقيق واقعه ده مشاهده ايتديكى بكت ايدوكن بيلدى . »

آيدوس قلعه سى بو قيزك اقدام و دلالتيه فتح ايدلديكى بىاندن سوكره صولاق زاده ديپوركه : « اول حصار استوار بو منوال اوزره فتح اولوب تكور بديخال اول دختر صاحب جمال مال و منال لرى شهر ياردين بناه دركاهنه ارسال اولنقده بو فتوحات ايچون حمد فراوان وشكر بى باياندن سكره اول دختر عمتازى عبدالرحمان غازيه عقد و نكاح ايدوب و دخى نيجه احسان بيكران ايله بين الاقرا ن سرافراز ايلدى .

« عبدالرحمان غازينك اول قزدن قره رحمان نامنده بر دلاور اوغلى دنيايه كلوب شجاعتده بر طبقه به وارد بكه دشمن خاكسار آنك خوفندن بى آرام و كوزلرينه اوغلو حرام اولوب اوغللر نى آنالرى قره رحمانله قورقود درلدى . »

صولاق زاده نك شور و ايتله اوضبط دعوانك صراحتى آكلتيوركه (قره رحمان بك) ديكلم مشهور اولان بهادر ، ۷۲۸ تاريخنده غايت كوربوز ،

اوله تسخيرنده عاجز اولمش ایدی . بریجه زمان محاصره اولوب اقدامه قصور اولمامش ایدی . « مکر آیدوس تکورینک برقی و ار ایدی . کمال حسن و جماله بی مثال ایدی . برکیجه عالم خوابده کوروزکه ناکاه بر قرا کو وغایت دریک قیو ایچمه دوش هر چندکه جدوسی ایدر خلاصه جمال بولز . »

« بو حالده بروجه و بهادریکت قیو باشنه چقه کلدی . وقولین اوزادوب اول دخترز بیانی پیامر بلادن خلاص ایدی . علی السحر اول نکازماه و خسار خوادین بیدار اولوب واقعه تفکر تده ایکن حصار منظره سندن کوزی عبدالرحمان غازییه راست کلدی بیکن جانله وادی عشقده حیران و هوای شوقنده که کران اولوب و علی التحقیق واقعه ده مشاهده ایتدیکی بکت ایدوکن بیلیدی . »

آیدوس قلعه سی بو قیزک اقدام ودلالتیه فتح ایدله یکنی بیاندن صوکره صولاق زاده دیبورکه : « اول حصار استوار بو منوال اوزره فتح اولوب تکوریندخال اول دختر صاحب جمال مال و منالری شهر یازدین بنه در کاهنه ارسال اولنقدده بو فتوحات ایچون حد فراوان وشکر بی پایاندن صکره اول دختر ممتازی عبدالرحمان غازییه عقد ونکاح ایدوب و دخی بیجه احسان بیکران ایله بین الاقران سرفراز ایدی . »

« عبدالرحمان غازییک اول قردن قره رحمان نامنده بر دلاور اوغلی دنیا به کلوب شجاعتمده بر طبقه به واردیکه دشمن خاکسار آنک خوفدن بی آرام و کوزلرینه اوغشو حرام اولوب اوغللری آنالری قره رحمانله قورقودرلدی . »

صولاق زاده نك شور و ایته اوضبط دعوانك صراحتی آکلاتیورکه (قره رحمان بك) دیکله مشهور اولان بهادر ، ۷۲۸ تاریخنده غایت کورپوز ، کوزل و کنج بر شهزاده اولوب غازی عبدالرحمن بک کریمه زاده سی ایدی . آیدوس حصاری تکورینک قیزی بوکا عاشق اولمشدی .

چونکه : کنج وغایت کوزل بر قیزک قلی ، کندی دخی ، پدرومانی علی بنده غازی عبدالرحمن بک کی (۶۸۰) تاریخلرندن بری غزالده اثبات وجود ایدره (۷۲۸) سنه سنده یاشلی اولمشی لازم کلن مسلم و تورک بر ذاته میل و رغبت ایتمه بلکه غایت یاقیشلی و کنج اولان بر قهرمانه یانار و جانندن عاشق اولور . بو ده بک طبیی در .

کندک تورکارجه اوله دن بری عادت مشهوره درکه بر پدر اولادیه کندی حیانتده کندی آدی قویماز . فقط جوجق دوغدینی ائاده پدري شهید و صرحوم اولمش بولونورسه پدريشک آدی ، بر خاطر اوق اوزره او جوجقه علم اولور .

شوايکی سبدن دولای آکلابورزه او قیزک عاشق اولدینی ذات ، غازی عبدالرحمن بک کنديسی دکلمر . بلکه اورخان غازییک خندوم عالیسی و کنديسنک کریمه زاده سی اولدیننده شبه اولمایان (عبدالرحمن ، قره رحمان بك) در .

شو حقیقت ، آغزندن آغزه نقل و روایت ایديله ، ایديله آغزوق تحریفه اوغرامش و صولاق زاده نك نقل ایتدیکی شکه کیرمشدر .

قره . بزم اسکی تورکیجه مزده بکیت وجسور آدمله لقب اولوق اوزره و برین برصفتدر (۲) . بونک مبالغه سنده (فرمان) دیورکه نجم لهجه سی اوزره (قهرمان) دینکده در . شو حالده شهزاده

(۱) فاضل محترم علی امیری ، بروسه لی محمد طاهر ، کلپسل معلم رفعت بکارله محرر عاجز .

(۲) تورکارده شجاع و جسور اولان حکمته اوزره (قراخان) عنوانی و بریلیدی . ماوراء النهر سافانلری اولان قراخانلیر ، بو عنوان ایله مشهور ایدیلر .

اون یدی ، اون سکر یاشارنده ایتدا ایتش اولان برخانون ، صالحه اولایلیر . فقط فاضله اولاماز بنه علیه : فاضله صفی ، نه تیلور خانونه ، نه ده اسبرجه خانونه و بریله مش .

اوچنجیسی اورخان غازییک بو قدر شهزاده لری وار ایکن سلطان مراد خانک جلوسیدر . چونکه : سلطان سلیم ثانی به قدر تحت عثمانیه جلوس ایدن سلاطین عظامک والده لری ، عموماً اصیل و مسلمه تورک بکارینک قیزلردر . بونلر (قیوردرسمیه ایله) اثبات ایدیلیر .

بو قاعده دن بآنکر بیایدیرم سلطان بایزیدخان مستشاردر . چونکه بادشاه مشارالیه ک والده سی ، بو قاریده عرض ایدله یکی اوزره ، روم امپراطورینک کریمه سی اولان (کلر چچک خانون) در . بو خانونک نه قدر دیندار بر مسلمه اولدینی (۸۰۲) تاریخلی وقیبه سی اثبات ایتکده در .

فاضل شهاب الدین احمد ابن حجر (انباء القهر بابناء العمر) آدی اثر مشهورنده « ان مراد بن عثمان لما قتل فی السنة للماضية عهد لابنه ابی یزید فی المملکته و امر بقتل ابنه الاخر صوحی (ساویجی) لان امه کانت نصرانیة فقتل » عباره سیاه بو عثمانی طوراسنی اکتامق ایسته مشدر .

بنه علیه : قزقلی (بیلون خانون) ک دوغوردینی خونکار سلطان مرادک جلوسنده (تئودورا) دن متولد قاسم بک و بیایدیرم سلطان بایزیدک جلوسنده ساویجی و یعقوب بکار ، بو طورایه رعایه آخرته کوندرلردر (۳) .

چونکه قزقلی خاندا نی ، ارطغرل بکک قان پدري اولدینی اکتلاشیلان (کوندوز اب) بن کوزک اب بن قزقلی خانک اولادی اولوب بیایدیرم سلطان بایزید خانک دورینه قدر بارلاق بر نفوذ و اقباله مالک اولمشدر .

قزقلی بکاری ، ابتدای فتحنده بروسه نك شرق طرفلرنده چغتلکدر ایدیشلردی . حالابروسه اطرافنده بو قاری قزقلی ، اوره قزقلی ، اشانی قزقلی دیکله مشهور اولان برلر ، بونلرک آدلرله یاد ایدلکده در . طورغوداب ، غازی عبدالرحمن بک ، حاجی سفوز باشا ، شرف الدین قیزل (لعل) باشا ، ایلك یکیچری اغاسی جلال الدین محمد بک بونلردندی .

شو اوچ اماره تاریخیه کوستریبورکه (بیلون خانون) نسلا تورک و مسلم برذاتک کریمه سی اولوب ایلك دوغوردینی شهزاده (عبدالرحمن) آدیله تسمیه ایدله یکنه (صولاق زاده نك شکل تحریفینه دقت ایدیلورایسه بو خانونک پدري ، رجال عثمانیه نك ممتازی ، غازی اورخانک بدایت جلوسنده بکار بکی اوله رق امرانک سرفرازای اولان قزقلی غازی (عبدالرحمن بك) اولدینی استدلال ایدیلیر .

ه . خونکار سلطان مراد خان در . هیچ شبهه بو قدرکه سلطان مراد اولک والده سی ، ایسته بو قزقلی عبدالرحمن بک کریمه سی اولان (بیلون خانون) در . شجاعته به (قره رحمان بك) عنوانی آلان شهزاده عبدالرحمن بک ده خونکار غازییک لایون قرداشیدر .

رفیق بک افندی برادریمز مقاله سنده بیازنس تاریخندن نقل دیبورکه : « قانتاقوزینوس یاردیم آلمی ایچون دامادی اورخان یازدی . او ده استانبوله صوگ سیاحتی ائانسنده کنديسیله برابر کیش اولان درت اوغلنک قوماندانسنده اون بیکن کشی کوندردی . »

« اورخان غازییک شهزاده لرینی کندی قزقلیه برابر استانبوله بالذات اعزاز ایدن قانتاقوزینوسله (۳) بو طورانک فواید سیاسی سنه و مصالح شرعی سنه الشیخ محمد علی القدسی ، فلائک العقبان آدل ائاننده تفصیلاً ذکر ایدیلور .

تاریخی صرف بیازنس منبع لرینه کوره یازان لوبونک افاده لرندن اکتلاشیلیورکه اورخان غازییک ۷۴۷ سنه سنده ضیافتلرده بولوناجق ، عسکرلره قوماندان ایدله یکه چک درت شهزاده سی واردی . « أوت ! اورخان غازییک او ائاننده دورت دکل ، بلکه بش شهزاده سی واردی . بونلرک اک بو یوکی شهزاده (سلیمان بك) بروسه ده سلطنت قائمقامی اوله رق بر ابراهیم تقدیرده دیگر اوغلری ابراهیم ، خلیل ، رحمان ، مراد بکار (۷۴۷) ده ضیافتلرده بولوناجق ، عسکرلره قوماندان ایدله یکه بر جاعده ایدیلر .

۶ — شهزاده قاسم بک در . بو شهزاده بیازنس امپراطوری یواپنس قانتاقوزینوسنک قیزی (تئو . دورا) دن توله ایتش اولمشدر که والده سنک خرسیتان اولسندن دولای سلطان مرادک جلوسنده حیاته ختام و برلش اولدینی ، عثمانی مورخانینک شکل افاده لرندن اکتلاشیلیر .

شو حالده شهزاده قاسم بکک نه ضیافت مذ کوره ائانسنده ، نه ده هیئت سفریه میاننده بولونایلمه سی مستبعد اولور . چونکه : (۷۴۷) سنه سنده اورخان غازییک حرم سراینه داخل اولان (تئو . دورا) دن متولد بر شهزاده ، انجاق (۷۴۸) سنه سنده دوغایلیر .

اورخان غازییک اولادیه دایر سرد ایدله یکه شو معروضام ، سنه لرندن بری دوام ایدن تحریات و تدبیرات ایله اله ایدله یکه بیامش تاریخ قیریتیلری اولدیننده شبهه یوقدر .

معظم عثمانی تاریخنک مؤسسلری و مؤلفلری اولان بورجال معظمه نك اسامی شخصیه سی تعین ، تراجم احوالی تثبیت ایدله یکه معلومات تاریخیه ، ایسته بویه قیریتیلردن میدانه کلیر . ارباب فضیلت نزدنده بو قیریتیلرک مزهی اولدیننده قانم .

ملا زیرک
حسین مصباح الدین

اورخان غازينك اولادى

مورخ محترم احمد رفیق بك افندی برادر تیرك اقدام غزه سنده (اورخان غازينك زوجهلری و اوغلاری) عنوانی آلتنده بر مقاله سنی او قودم .

بو وسیله ایله بوندن اندم تصادف ایتدیكم بو موضعه دائر اولان و نأئی عرض ایتك ایسته دم . بك افندیك دینكاری کبی عثمانی تاریخك ایلك دورهلرینه متعلق اوله رق مورخلر تیرك ویر . دكاری معلومات ، اساساً مسوغانه مستند اولدیلندن دولای بك ناقص ، بعضاده بر برنجی ناقص در . بو نقصانی ، الهه ایدیلان وثیقه لر دن آكلابورز . بو دورهلر ك بو قدر مجهول و نامضبوط قالمسی اسایی ، توركلك يالكیز تسبب و اماله عطف و اسناد ایده رك توركلكی خیر یالامق دوغر و دكلدر . برده عثمانی محیطك اوزمانه عالم احوالی و توركلك اورغادینی نیاوزانه قارشى مشاغل دائمه سنی كوز اوكنه كیرمیلدر .

اوزمانلرده عثمان غازينك قبیله سی اولان قانی توركلكی مسكون اولدینی اراضی اوزرنده اجرای نفوذ ایتك قیام ایتش ایکی قوت واردی : بری موغول خانانی ، دیکری بیگاس ایترا طورانی . قانی توركلكی ، بو اراضی بکلوب برلشنجه به قدر هر او طوز دقلری برلرده حریت و استقلال ایتنده یاشامش ، كندلر بی هر وجهه طایتمش ، عنیت نفسلرینی ذلتدن قورومش ، غایت جنگاور توركلكدی .

قانی توركلكی ، عرب مورخلك شهادتیه ثابت در كه سلطان سنجر کبی اوزنه سنی سنده مش بر خاقانه بویون اگه مش ، كندلر بیلر به يك فائق اولان اردوسنی حرباً بوزمش ، او خاقانی اسیر ایتش غزلردندی .

بديديركه بويلا جنگاور بر قوم ، نه موغول خانانده اقياد ایدر لك و اولدینی طایندینی كوندن بری قبول ایتدیك - ذاتی ، نه ده روملك قائل نفوذینه تسلیم ایدر لك سلفلانه اولوی اختیار ایدر مخردی . بوندن دولای شواكی ظالم قوته قارشى كندى و ارامنی قورتارمق ایچون بونون وار ایله مجاهده ایتك و كندیسنه مستقل و امین بر بوره ایدیمكه مجبور اولدی . ذاتاً سلطان سنجر له ده بو مجبوریت ساقه سیله حرب ایتش دی .

بو مجبوریت بناه قانی توركلكينك بونون قوتی ، سلاجقی ، دمانغی ، الی ، قولى ، آغانی مدافعه نفس مجاهدتیه صولك درجه مشغول اولدی . مسالطت ميثامه نك ايلك دورهمی ، ديات اسلامیه نك ايلك دوره انكشافه بك بکوردی . بو شالی مجاهدلك دواى زمانلرنده عثمانی توركلكی ، كندی تاریخلرینی آتیجاق فتح ایتدكاری ادهی و بلاد حسیبه ایله ضبط و قید ایدر لك شهیت ایدر ساملردی .

مشافه عیظك خارچنده عثمانلارك بو مجاهدتی ، عرب ویزانس مورخلری آتیجاق مطلع وله بیله . طبری قدرتی - كندی مذاق و حساسانه كوره - بلامه بلمشلردی . طبیعی بونلرده یاكلشلتلردن حلی اولامازلردی .

بك حمتلدر كه عثمانیلر ، فتح ایدیلان بلاد و قصبلك اراضیسی - خاص ، تیار و زعامت اجهیلرله - رسماً قید و تثبیت ایتدكاری کبی وقایع و سادات عثمانیه قده كونی كونه ضبط و تحریر زلفهرده صوكره دن حرقی ، استیلا ، اختلال كبی آقانه معروض اوله رقی بونلر ضایع اولشدر .

توركلك بروسه بی یغما و تخریب ایتدیردیكی اظهاره دولت ميثامه نك بر عصراق قیودر سیمه سی ، پروسه هككه سلك سجاتلر شرعیه سی خایم اولدینی حلاله در دن آختره دوران ایلدن روایات متواتره دندور . بو یهود و مسیلاك قندانی ، بو تواتر ك بر حقیقت ارضیه بی آكله تفقده در .

اسكییدن عیباتل شرعیه ، یالكیز مجا ك شرعیه نك

باشا) بی شهزاده كوستر مشدر . وزیر علاء الدین یاشانك كیم اولدینی صره سی كایر سه و نأقیه عرض ایدر سلیرم .

كذلك بو (سلیمان بك) ده عقیبه بر مشابیه اسمیه دن دولای اورخان غازينك وزیرى اولان (شهاب الدین سلیمان یاشا) بریشه اقامه ایدیلر ك وزیر و شهزاده برلشدیرلش ، روم ایلی فاتحی اولان شهزاده سلیمان بكه وزیر اولان (سلیمان یاشا) نك عنوانی ویرلشدر .

شهزاده سلیمان بككه وقته سنده عنوانی شویله مذکور در : « فلما توفى ووصل الى رحمة الله تعالى السعيد الشهيد المنصور المرحوم سيد الفزاة والجاهدين معين الاسلام والمسلمين سليمان بن اورخان خلد الله ملكه علمه اوسلطان الفزاة والجاهدين عقد الملوك والسلاطين الخصوص بعنايه رب العالمين امير اعظم وملك معظم اورخان بن عثمان خلد ملكه » انما اكل الانسان فخذ اناه و مالسه فخذ اناه و ما تصدق به فخذ اياه فوقف وحبس وسئل لروح ابنه اللتوفى المذكور سليمان بن اورخان قريبا الى الله وابتاع لمراثة وطلباً لثوابه ما ذكرناه له وملكه وحقه ووفى بده وبحث تصرفه الى حين صدور هذه الوفاية وذلك جله زاوية كائنه في موضع بلير قریب من قبر الشهيد السعيد المرحوم سليمان بن اورخان فورالاه مفضه » كورولور كه شوقدره وقبیه ده (باشا) عنوانی بو قدر . سيد الفزاة والجاهدين معين الاسلام والمسلمين اوصافیه (معين الدین سلیمان بك) عنوانیه اشتبار ایتدیكی كوستر مكمده در . بناه عقیبه شهزاده (سلیمان بك باشقه) ، وزیر (شهاب الدین سلیمان یاشا) ده باشقه در . بونلر صوكره دن برلشدیرلشدر .

شهزاده سلیمان بك ، اورخان غازينك ايلك زوجه سی اولان (نیلوفر خانون) دن سكزنجی عصر ك مبادی سنده (٦٩٩ - ٧٠٠) تولد ایلدیكی قوتله ادها ایدیلر بیلر .

چونكه : احمد رفیق بكك یازدیكی كی « اورخان غازينك نیلوفر خانونله ازواجی ٦٩٨ ده در » . عثمانی مورخلری ، شهزاده مشارالیه عازی اورخانك ايلك شهزاده سی اوله رق كوستر مكمده درلر . شهزاده مشارالیه ك حلیه سی (سلجوق خانون) و شهزاده سی (عمر چلبی) وقاین پدری ده (سید حسین چلبی) اولدینی وقته سندن اكلشلیلمر . چونكه وقته سنده زاویه سنلنك حاصلاندن سلجوق خانون ایله عمر چلبی به بوی اوتر وسند حسین ایتامه بوی ایکی درهم تخصیص ایلدیكسه دائر شوقدره سی بك جالب دقتدر .

« فاصرا طرح مقوض المارای اللتولی بقدمار محتاج الیه و یصرف لی سلجوق خانون كل يوم عشرة درهم من الزاوية والى عمر چلبی كل يوم عشرة درهم من الزاوية والى ایتام نسید حسین كل يوم درهما من الزاوية »

٢ — شهزاده ابراهیم بك در . بو شهزاده نك (اسیرجه خانون) دن تولد ایلدیكینه شهبه بو قدر . چونكه قیود وقبه اداره سنده مقید اولان اسیرجه خانونك (٧٢٢) اوائل رمضان تاریخلر وقته سیله ثابتدر . رفیق بك افندی برادر تیرك نقل ایتدیكی فقره ، بو وقبه دن آلتمشدر .

٣ — شهزاده خلیل بك در . بو شهزاده نك ، ابراهیم بكدن باشه اولدیلندنه كذلك شهبه بو قدر ایكسسی برلكمه اوله رق (ابراهیم خلیل بك) دكلدر .

بروسه سجاتنده بولوب قیود وقبه اداره سنده قید ایتدیرمكه موفق اولدینی بیادیرم سلطان یازید حاكك والده محترمه سی (كل چیچك خانون) لك ٨٠٢ تاریخلر و عقیبه سنده بو خلیل بك شویله ذكر ایدیلور .

« وقتت ایضا كروما واقعه فوق زاویه موسى بابا مشهرات بكروم خلیل بك بن اورخان بك بعدما

قبول ايتديكى - ذاتى ، نەدە روملۇق قاتل تىقۇزىنە
تسايىم نىس ابدەك سىبلانە اولۇى اختيارايدە مۇردى .
بۇندى دولاي شۇايكى ظالم قوتە قارشى كىندى
وادانى قورقۇتارمىچى بونون وارنلەيە مياھدە
ايتكە وكىدىستە مستقل وامىن بر بورى ايدىمكە
مجبور اولدى . ذاتا سلطان سىجرەلدە بوجىبورت
ساقەسپە خىزىپ ايتىش دى .
بوجىبورتە بناه قايى نوركارنىك بونون قوتى ،
سلاخى ، دىمانى ، الى ، قولى ، آياق مەدافىئە نىس
مەھتابەنىك ابلەك دورەسى ، دىانت اسلامىنىك ابلەك
دورە انكەتفە بك بىكوزدى .
بوشالى مەھتابەنىك دىوانى زمانلارندە غىمانى
نوركارى ، كىندى تارىخىنى آتچاقى قىچ ايتىكلىرى
راھىمى و بلاد حىسبە ابلە ضبط و قيد ابدەرك
تەخت ابدەساشلردى .
شەيخ مەسك خاچىمدە غىمانلارنىك بوجىمەھتابى ،
مەرب و پىزانس مورخلىرى آتچاقى مەلەك ولەيلىد .
تارىخى دورىنى - كىندى مذاق و حىسبەتە كورە -
بەلە بىلەنلردى . طىبى بونلردە ياكشلىقلردن
خالى اولمازلردى .
بىك مەھتابەنىك غىمانلار ، قىچ ايدىلان بلاد
و قىسلىك اراضىنى - خاص ، تىجار و زىعات
ايجىرايە - رسماً قيد و تەبىئىت ايتىكلىرى كىي و قايە
رىھابىك غىمانىدە كوتى كوتە ضبط و تىخىر
نەقىلەندە سوكورەن خىراق ، استىلا ، اخلال
كى آقەتە مەروض اولەرقى بونلر ضامى اولىشدر .
موروك بروسەنى رىما و تىخىر ايتىدىكى
اشادە دولت مەتابەنىك بر عىتراق قىودرسەسى ،
بروسەنىكە سىك سىجالات شرەسى خاتىم اولەقنى
مالا مەردىن آتە دوران ايدىن روایات مەتو تەردەندى .
بۇ قىود و سىلەك قىدانى ، بو توتارك بر حىققت
ارەبىي آتە قەدەدر .
اسكەندىن سىجالات شرەسى ، يالكنىن مەك شرەسىنىك
ورنىتە ابلەك قىطو بىك مەھتابەنىك ، ياكشلىقلارنىك
سلاخىت راسەسە بناه دولت و مەلە مەلە بونون
جانە تەقەسە بىن جامع اولەقنى مەكلىك مەتو مەلە سىندىن
آتە سىلەقەدەر .
ايشتە بو وئاقى شرەسى ، يالكنى غىمانى تارىخىنى
دەك ، آناطولىدە حكومت ايتىش بونون تورك
حكومەتلىرىنىك تارىخىنى تىور ايدەك بر مەس
رسى و تارىخىنى در . موضوع عىتمىن اولان اورخان
غازىنىك اولادىن بەضلىرى ايشتە بو مەلە تەيىن
ايدىور .
سلطان اورخان غازىنىك اوغللىرى ، وئاقى
شرەسى و تارىخىنىك سىبات ايدىكى اوزرە دورت
دەك ، آلتىور .
اورخان غازىنىك بونلردىن ماعدا اوغللىرى اولىسى
مەھتابەنىك . قىط بونلردىن قىسالەسى شىمەلىك مەلەم
اولەقنى مەسبەتە آقى اوغلنە مەھتابەنىك نەزەر بەلە باقايە بىلەر .
۱ مە شىزادە مەبىن الدىن سىجان بك اولوب
غىمانى تارىخىلارندە (ساپان باشا) دىكە مەشهوردر .
شىزادە مەشاورالەپە (باشا) عنوانىك و برلىسى ،
سوكورەن حادث اولىشدر .
چونكى غىمانى شىزادەلرى ، سىلەت غىمانەنىك
بدايتىدىن برى رسماً (بك) عنوانە مەكوز
اولەقنى لە كىين وئاقى شرەسى كوستەمكەدەر .
مەلا : سلطان غىمان غازىنىك بو بولك شىزادەسى
توارغ غىمانەنىك ەسبەندە (علاءالدىن باشا) دىە
مەكوزدر . حال بو كە مەشاورالەپە بروسە سىلەت
شرەسىندە موجود و قىودە و قىبە ادارەسەندە
مەيد اولان (۷۲۳) تارىخىنى و قىبەسەندە (علاءالدىن
بىك) عنوانە مەشهوردر .
بوشىزادە علاءالدىن بىكە (علاءالدىن باشا)
دىمىش اولەقنىك شىبى بىك و اىضىقوزر سلطان غىمان
غازىنىك زورقۇرى ارلان غىمانى باشا زادە (مولانا
علاءالدىن باشا) اولەقنى مەسبەتە غىمانى مۇخلىرى
بو بولك ذاتى برلىشدرمىش ، وزير اولان (علاءالدىن

قوتلە ادعا ايدىلە بىلەر .
چونكى : احمد شىق بىك يازدىكى كى «اورخان
غازىنىك نىلوفر خاتونلە ازدواسى ۶۹۸ دەدر .»
غىمانى مورخلىرى ، شىزادە مەشاورالەپە غازى
اورخاننىك ابلەك شىزادەسى اولەرقى كوستەمكەدەرلر .
شىزادە مەشاورالەپە خىلەسى (سلجوق خاتون)
وشىزادەسى (مىر چاچى) و قايى پەدىرىدە (سید)
حسین چاچى (اولەقنى و قىبەسەندىن اكلەشاپىلر .
چونكى و قىبەسەندە زاویەسنىك حاصلاندىن سلجوق
خاتون ابلە مىر چاچى بە پوى اوزر وسىد حسین
ايتامە پوى ايكى درەم تەخصىص ايدىكەنە دائر
شوقەرسى بك جالب دقتدر .
«فاصل الحرح مقفوض المارأى اللولى بقدر ما يحتاج
اليه و يصرف الى سلجوق خاتون كل يوم عشرة
درهم من الزاوية ولى عمر چاچى كل يوم عشرة
درهم من الزاوية ولى ايتام نسيد حسین كل يوم
درهم من الزاوية .»
۲ - شىزادە ابراهىم بك در . بو شىزادەنىك
(اسبرجە خاتون) دن قولە ايدىكەنە شىبە
بوقدر . چونكى قىودوقبە ادارەسەندە مقید اولان
اسبرجە خاتونىك (۷۲۳) اوائل رمضان تارىخى
و قىبەسەلە ئايتىدر . رىق بىك ايتدى برادرىنىك قىل
ايتىدىكى ققرە ، بو و قىبەدەن آلتىشدر .
۳ - شىزادە خىل بك در . بو شىزادەنىك ،
ابراهىم بكىن باشقە اولەقندە كىلك شىبە بوقدر
ايدىكى برلىكەدە اولەرقى (ابراهىم خىل بك)
دەكلدر .
بروسە سىجالاتندە بولوب قىود و قىبە ادارەسە
قىد ايتىدىمكە موفىق اولەقنى بىلەدىم سلطان يازىد
خاتىك و اللە مەھتابەنىك (كل چىچىك خاتون) ك
۸۰۲ تارىخىنى و قىبەسەندە بو خىل بك شولە ذكر
ايدىلور .
« و وقت ايشا كروما واقعة فوق زاوية موسى
بابا مشهرات بكرم خىل بك بن اورخان بك بعدما
اشترىها من كوندوز بك بن خىل بك حدەم القىل
كرم حاجى سىقور و شرەسى كرم مىخال و تودروسى
من اشراب الواقعة المزبورة و قىمانىا كرم فاطمە خاتون
و شرەسىا كرم نىلوفر خاتون .»
يعنى « يە كل چىچىك خاتون ، موسى بابا
تەكەسى اوستىدە خىل بك بن اورخان بك باغلىرى
دەكلە مەشهور اولان باغلىرى كوندوز بك بن خىل
بكىدن صانوق آلەقندىن سوكورە و قىبە ايدى .
بو باغلىرى ، جنوباً حاجى سىقور باغى ، شرقاً واقفە
مەزبورة كە اقرباسىدن مىخال و تودروس باغى ،
شمالاً فاطمە خاتون باغى ، غرباً نىلوفر خاتون باغى
ايدە مەشهوردر .»
شوقفەرە و قىبە ، بك شاپان دقتدر . توارغ
غىمانەنىك اصلا قىد ايتىدىكى بك بوقى حىققتلەرە
اشارت و رىق بىك ايتىدىكى « شوخالە » باشىزادە
ابراهىمك اسىق ايتىدىن مورخلىرى خىل دىبە
ضبط ايللىشدر ، و ياخود شىزادە خىللك اسىق
خىل ابراهىم در . دىبە سىردايتىدىكى شىبە و تىردى
حل ايدىور .
بوققرە ، بك آشكار كوستىيور كە خىل بك
بن اورخان بك ، اسبرجە خاتونىك و قىبەسەندە
مەكوز اولان ابراهىم بك بن اورخان بكىدن باشقە
ايكى برادر در . خىل بكك مىخدوىدە (كوندوز
بك) در . خىل بكك سىراى بروسەدە عىسى
بك مەسبەندە اولەقنى يە بو قىبەدە مەكوزدر .
يە بوققرەدەن آتە بوزور كە كوندوز بكىدن
آلتوب و قىبە ايدىلان باغلىرىك حدودىنى تەككىل ايدىن
باغلىرىك صاحبلرى ، سلطان اورخانك و رەسەسى
اولىددر . بو باغلىرىك جموعى اورخان غازىنىك اولوب
ارخانلەدە و رەسەسى اراستەدە تەكلىم ايتىش ، سوكورەدەن
بوققرە حاجى سىقور باغى بە و كىر پارچەسى مىخال
و تودروس بكىرە انتقال ايدەمشدر .
چونكى : غىمانى تارىخىلارندە آدى بىلە ذكر

ايدىلان حاجى سىقور ، بروسە بىك شىبەردە جامع
و مەھتابەنىك ، بروسەنىك قوبى كويندە جامعى ، بروسەدە
نامىلە مەشهور برغەلسى اولەقنى قىدا ثابت اولان
حاجى سىقور باشدر . اورخان غازىنىك دامادى ،
آققرەنىك ابلەك قاقى ، ابلەك آناطولى بك بىكەسى
اولىددر . مەلە تاسف بو ذاك و قىبەسى بولەمدى .
مىخال و تودروس بكىر ، واقفە مەشاورالەپە كل
چىچىك خاتونىك اقرباسىدن اولەقلىرى و قىبەنىك
صراحتىدن مستىباندر . شىبە بوقدر كە بونلر ، خو نىكار
سلطان سىرداك تىزدىنە بىزانس ايمپراطورى (بوايس)
بالەتولوغ ك رەيىنە اولەرقى كوندوزىكى اوغللىرىد .
(مەھتابەنىك اخبار ج ۱ ص ۶۰۱)
شوخالە كل چىچىك خاتون ايمپراطور بوايس
بالەتولوغ ك اھتدا ايتىش كرىمەسى و اورخان غازىنىك
زوجهسى (تودوروا) كىكەدە مەشهورەزادەسى اولور .
بناه علە : مىخال و تودروس بكىر ، بىلە بىرەم سلطانك
دايىلىرى اولوب مەصرف اولەقلىرى حصەدە موسى ايلەپا
(تودوروا) ك حصەسى اولىددر .
كل چىچىك خاتونىك و قىبە ابلەك باغك شەكلىدە كى
باغ صاحبەسى (فاطمە خاتون) ، مەخالەدە اورخان
غازىنىك (نىلوفر خاتون) دن مەتولە اولان كرىم
مەسى نىلوفر خاتونىك باغىدە اورخان غازىنىك ارقا
انتقال ايدىن حصەسى اولىددر .
بوققرە و قىبە كوستىيور كە سلطان اورخان
غازىنىك اموال و املاك مەتو كەسى ، بر موبج شرە
شريف اولاد كراى و شرەمە و رەسەسى اراستەدە
تقسىم ايدىش و نىلوفر خاتون دە (سلطان اورخان) دن
سوكورە و زات ابلەمشدر .
آناطولى
مەس مەسالم اىدىمە
مابەندى وار

اورخان غازی اولادینه دائر

TÜRK İSİMI
Kütüphanesi Arşivi
No 2.E. 719

[۸۷۹۷ نومبرولی نسته سردن مابعد وختام]

حسام الدین افندی برادرین ، بوئیقه دن مایم اولدندن سوکره ، آیدوس محاصره سنده قلعه حاکمک قیزی نسیخیر این غازی رحمان بکی خاطرلرینه کتیبورلر ، قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمن بیک (بیلون خاوند) آدل قیزی اورخان غازیله اولدیریبورلر . بو ازده واجدن بر چوچی دنیا به کلورم چوچک آدی ، آنا بایسک نامی تذکار ایچون ، رحمان قوتیور . بو صورته نامی غازی بیک رحمان آدی بر شیزاده سی اولیور . بو شیزاده آیدوس محاصره سنده بولونیور . قیز ، اختیار عبدالرحمن غازی به دکل ، ایسته بو اورخان بیک اوغلی کتیچ رحمان بیک دله مده اولیور .

شوخالده آیدوس قانچی ، سنه زدن بری غزازه طولاشان غازی عبدالرحمن بیک دکل ، اورخان غازی بیک اوغلی رحمان بیکم ، نتیجه سی چیچور .

حسام الدین افندی برادرین ، بوئیقه دن مایم اولدندن سوکره ، آیدوس محاصره سنده قلعه حاکمک قیزی نسیخیر این غازی رحمان بکی خاطرلرینه کتیبورلر ، قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمن بیک (بیلون خاوند) آدل قیزی اورخان غازیله اولدیریبورلر . بو ازده واجدن بر چوچی دنیا به کلورم چوچک آدی ، آنا بایسک نامی تذکار ایچون ، رحمان قوتیور . بو صورته نامی غازی بیک رحمان آدی بر شیزاده سی اولیور . بو شیزاده آیدوس محاصره سنده بولونیور . قیز ، اختیار عبدالرحمن غازی به دکل ، ایسته بو اورخان بیک اوغلی کتیچ رحمان بیک دله مده اولیور .

شوخالده آیدوس قانچی ، سنه زدن بری غزازه طولاشان غازی عبدالرحمن بیک دکل ، اورخان غازی بیک اوغلی رحمان بیکم ، نتیجه سی چیچور .

حال بوکه آیدوس محاصره سنده اورخان غازی بیک شیزاده سی بولونسه بدی ، هر محاصره به کیدنه مجاهدلی آیری آیری اسلرله یازان مؤرخلر هیچ رحمان بن اورخان یازمازلمیدی ؟

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حال بوکه آیدوس محاصره سنده اورخان غازی بیک شیزاده سی بولونسه بدی ، هر محاصره به کیدنه مجاهدلی آیری آیری اسلرله یازان مؤرخلر هیچ رحمان بن اورخان یازمازلمیدی ؟

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حال بوکه آیدوس محاصره سنده اورخان غازی بیک شیزاده سی بولونسه بدی ، هر محاصره به کیدنه مجاهدلی آیری آیری اسلرله یازان مؤرخلر هیچ رحمان بن اورخان یازمازلمیدی ؟

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حال بوکه آیدوس محاصره سنده اورخان غازی بیک شیزاده سی بولونسه بدی ، هر محاصره به کیدنه مجاهدلی آیری آیری اسلرله یازان مؤرخلر هیچ رحمان بن اورخان یازمازلمیدی ؟

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

باشا وسلمان مراد غازی اول غقیقه دن وجوده کدابلر .

عموم تورک مؤرخلر بیک و صراحتلرینه قارشی شیزاده مراد بیک والده سی بیلون خاوند اولدینی هیچ بوئیقه به مستند اولما یاری ادا بالطم طوغرو اولماز . مکرکه این بطولمه ، نابوق خاوند آدی بیلون دینه فید ایتمش اوله .

عترم برادرین بیک شیزاده قاسم حقدنه که مطالعه لری ده شوزد : « بو شیزاده بیزانس ایمپراطوری بو آیس قاتاقوز سوسک قیزی شووردان تولد اتش اولدیرک والده سنک خرستیان اولسندن طرولای سلطان مرادک چلوسنده حیاتنه ختام ورتش اولدینی ، غنالی مؤرخلر بیک شکل افاده لرمن آکلاشیلر .

بیله بیزم بیز بیک چلوسنده سواجی و یعقوب بیک بو طرولای رعایه آخرته کوندرلرور . »

اولا : قاسم بیک « نه دورانک طوغوغنه دائر الله هیچ بوئیقه بو قدر . ذاتاً غایزه دک : « تولد ایتمش اولمیرک » تعبیری ده کوسرتیبورک ، بو ده بر قریبه دن غایزنده .

ثانیاً : شیزاده کتیبور والده سی خرستیان اولدینی ایچون اولیرله سی تاریخزده بر اصول کدابلر . واقعا قیغ زامنده مراد ثانی بیک صرب فرانک قیزی طاماردن اولان شیزاده سی اولیرلشد ؛ فقط او ده مراد ثانی بیک وفی اورزیه آنامی ، صیرستانه ، باباسی تزده کیدیزک اواده بیزانس ایمپراطوریه اولونک اورزه اولدینی ایچوندر .

ثالثاً : بیلون مؤرخلر بیک یعقوب بیک سواجی بیک اولدیرلر بیک وحی غنای غازی بیک عجمی شیزده کتیبورک اولدیرلر بیکدن بیله غنای بیکلر . قاسم بیک ده شیزده ایلمیک یازما یازی ایچون ناصل بر سبب اولایبیلر ؟

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حسام الدین افندی برادرین بویا که به سوق ایکن نطقه ، مؤرخلر بیک آیدوس محاصره سنده بولونان غازی عبدالرحمن بیک کتیبورک قیزیله اولدندن سوکره قیزه رحمان نامنه بر اوغلی دنیا به کلدکنی ده یازمازلمید . ایسته صرف بو قیدک . دلانیه : آیدوسده کتیبور غازی عبدالرحمن قیزیلر بکارندن غازی عبدالرحمان ، وقره رحمانه بیک اونک قیزندن دنیا به کتیبور .

حریت

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2017.13

شولفظ مبارک، الہی بر کلمہ قدرتدرکہ بوجہ فکر بزرگ انسانلرہ بخش ایلدیکی فیض تکریمی نفسندہ جانلاندیرر ، فیاض بر نفعہ موجودیتدرکہ انسانلق، بوتون موجوداته فارشی رجحان وامتیازنی آتیق بوتکلہ اثبات ایدہ بیایر .

جهانده کندیسی ، وارلقی ، انسانغی حقابه بیلمش ، لایقابه طامیش اولان انسانلرک، اوغورنده الک عزیز بیلدکاری جانلرینی ایشار ، بوتوک امککلرله قازاندقلری ماللرینی بذل و نثار ایتدکاری الک عزیزینی ، آتیق حریتدر .

حریت، لفظ ومعنای اعتباریله انسانلر ایچون بر شرف ربانی ، انسانلق ایچونده بر فیض جاودا ایتدکرکه انسانلغی بیان انسانلر، آتیق بو شرف سایه سنده باشلرلر . بو فیضی کندیلرندہ یاشاسلق ایچون جانلر آلوب جانلر بر برلر .

دینک سلامتی، دنیانک سعادت ، عقابلک جنتی ، آتیق عشق حریتله استحصال ایدیلر . بوتون احکام دینی ، حریتک بر عصمانه وجدانی ، بوتون اواصر قرآنیده حریتک بر مشعله عرفاندر . جنتلرک مفتاحی ، سعادتلرک مصباحی ، آتیق حریتدر . بوتک ایچون هر ملت ، حریتی و حریتله ابرمش انسانغی ، کندی لهجه لرینه موافق اوله رق برر آدایله یاد ایتشلردر . هر ملنک قاموس لهجه سنده بوتلری ادا وافهام ایدہ جک بر کلمه مخصوصه واردر . مثلا : عربلر حریتله ابرمش انسانه (حر) ، عجملر (آزاد) ، فرانسه لرده (لیبر) دیتشلردر .

بو قدر عصر لر ددن بری حریتلرینی یاشادان ، حریت اوغورنده هر فداکارانی سوه ، سوه یاپان ، حریت ایچون قائلرینی ایشار ایدن تورکلر و خاصه تورکلر ، عجمیا بوسعادت دنیا و اخراقی حائر اولان حریتی ادا وافهام ایدہ جک هانکی آدی ، هانکی کله یی قولاندیلر ؟

هیچ شیه بو قدرکه حریتک معنای الکی بوتکسک بر صورتده آکلادقلرینی جهانه آکلانان تورکلر و تورکلر ، بوتونلو معنای افاده ایدہ جک کندی لهجه لرینه اویغون ، غایت موجز اوله رق مطلقا بر کلمه وضع ایتشلردر .

حر انسانک مقابلهنده (کوله) ، عربلرک (فن) دیکلری خالص کوله یه (قول) ، چاربه یه (قیرناق) و حکوم آدمه (پورتاز) دین اسکی تورکلرک حر آدمه بر کلمه بولاماش ، بر آد برده مہمش اولدقلری ادا ایدیلر .

بازم مستقل والیه (بار) ، صنمه (یور) ، واحده (بیر) ، شهزاده یه (تار) ، باش کوشه یه صدره (نور) ، رتبه یه (تیر) ، تویسن باشه (داز) ، بیسط حاکم (دوز) ، باجاعتک تومسک بریشه ایچمه (دیز) و صرتع قاصه یه قاین (دیز) دیسه غایت موجز و مفید آدلر قویان تورکلرک حر آدمه بر آد قویاماش اولدقلری نامل ادا ایدیلر بیایر ؟ شو حالده حر آدمک و حریتک تورکجه آدی

قادر ؟ بوتون دیکلرینیزی ، دیل اسیلرینیزی الکی زیاده علاقه دار ایدن بر سؤالدرکه بوکا و بریله جک جواب ، اسکی تورکلرک حریتله بردکلری اهمیت عظیمنی جانلر بر صورتده کوستره جک ، تورکلرک ماضی پراحتشامنده حریتک و حر آدمک موقع ممتازینی آکلانه قدر .

أوت : اسکی تورکلر و تورکلر ، حر ، کندی اراده و اختیارنه مالک ، کندی باشه ایش یاپان ، قیل و حرکتندن غیر مسئول آدمه (اورن) و (ایر) آدی بر مشعلر ، حتی الکی بوتوک خاقانلرینه معنای اخیرا ورزه (اورخان) و (ایرخان) دیتشلردر . یاقوت حموی (معجم البلدان) آدی اثرنده قدامی مورخین ایراندن نقلاً قرون اولاده ملوک جهانغی ، یعنی دول معظمه یی بشه حصر ایدوب ملک الفرس ، ملک الهند ، ملک الصين ، ملک الترك ، ملک الروم دیسه تعداد ایدرکن ملک الترك حقدنه دیتدکرکه :

اوغورنده هرندا كارلني سوه، سوه پاين، حريت
ايچون قانلرني ايشارايدن توركلر و خاصه توركلر،
بجيا بوسعدت دنيا و اخرايي حائر اولان حريتي
ادا و افهام ايده جك هانكي آدي ، هانكي گله يني
قولاندير ؟

هيچ شيره بو قدر كه حريتك معناسني الك بوسك
پر صورتده آكلانلرني جهانه آكلانن توركلر
وتوركلر ، يوقونلو معناني افاده ايده جك كندني
لهجه ليرنه اوقون ، غابت موجز اولدوق مطلقا
بركله وضع ايشلردر .

حر انسانك مقابلنده (كوله) ، عربلرك (فن)
ديسكوري خالص كوله يه (قول) ، جاريه يه (قيرناق)
و محكوم آدمه (بوتاز) دين اسكي توركلرك
حر آدمه بركله بولاماش ، بر آد و بره مامش
اولدقاري ادا ايديله مش .

يارم مستقل واليه (بار) ، صنمه (بور) ،
واحد (بير) ، شهنزاده يه (تار) ، باش كوشه يه
صدره (نور) رتبه يه (تير) ، تومنز باشه (داز) ،
بيسط خاكه (دوز) ، باجاقك تومسك پريشه
ايجه (ديز) و صرغم قلمه يه قالين (ديز) ديسه
غابت موجز و مفيد آذر قوبان توركلرك حر آدمه
بر آد قوبامش اولدقاري ناصل ادا ايديله بياير ؟
شو حالده حر آدمك و حريتك توركيه آدي
تهدر ؟ بوتون ديلجيلرني ، ديل ايسيلرني الك
زياده علاقه دار ايندن بر سؤالدر كه بوكا و بريله جك
جواب ، اسكي توركلرك حريته و بر دكاري اهميت
عظيمه يني جانلي پر صورتده كوستره جك ، توركلرك
ماضي پراختشامنده حريتك و حر آدمك موقع
همانزني آكلانلر جقدر .

آوت : اسكي توركلر و توركلر ، حر ، كندني
اراده و اختياريه مالك ، كندني باشته ايش بايان ،
قل و حر كتندن غير مشول آدمه (اور) و (اير)
آدي و بر مشلر ، حق الك بويوك خاقانلرني معناني
اختياروزره (اورخان) و (ايرخان) ديشلردر .
ياقوت حموي (معجم البلدان) آدلي اثرنده
قدماي مورخين ايرادن نقلاً قرون اولاده مالوك
جهاني ، يعني دول معظمه يني بشه حصر ايدوب
ملك الفرس ، ملك الهند ، ملك الصين ، ملك الترك ،
ملك الروم ديهه تعداد ايدركن ملك الترك حقنده
ديوركه :

« ثم يتلو ملك الترك صاحب مدينة كوشان
وملك النغز و يدعي ملك السباع و ملك الخيل
اذ ليس في ملوك العالم اشد من رجاله ولا اجرا منه
علي سفك الدماء والاكثر خيالا منه وملكته
ما بين الصين و مغاور خراسان و يدعي بالاسم الاعظم وهو
(ايرخان) وكان للترك ملوك كثيرة و اجناس مختلفة
اولو باس و شدة لا يدينون لاحد من الملوك
(جلد ۱ صيفه ۴۹)

يعني « چين يادشاهندن صوكره كوشان
باهه سنده مقيم و طغوز اوغوز يادشاهي اولان
تورك يادشاهي كايير . اكا سباع يادشاهي وسوا .
ريل يادشاهي ده ديشور . چونكه جهان يادشاهلري
آراسنده تورك يادشاهي قدر رجال الك قهرمان ،
دها جرائدكار ، سواريلري دها جوق هيچ بر
يادشاه يوقدر .

« تورك يادشاهنك ملكتي ، چين ايله خراسان
چوللرينك آراسي اولوب هر تورك يادشاهنه شامل
پر نام عموي ايله (ايرخان) ديشور .

« توركلرك دها جوق يادشاهلري ، دورلو
انواعي اولوب هر برى قوت و قدرت صاحب ليدر
كه هيچ بر يادشاهه متقاد و مطيع اوليه رني كندني
باشلرينه مستقلا باشلرلر . »

مورخ فاضل ياقوت حمويك شونقلندن صوكره
يازدني ابيات معروفه ختامنده كي
قد رتب الناس جم في صمانيهم
في زمان و بطريق و طرخان

في الفرس كسرى و في الروم الفياصر اول
حيش النباشي و الاتراك خاقان
نارندن آكلانلر يوقونلو كه توركلرك الك بويوك
يادشاهي اولان مقابله اسكي توركلر (ايرخان)
عنواني و بر مشلردر .

اسكي توركلردن بر قيمي (ايرخان) برنده
(اورخان) ديشلردر . اورخان ، خاقانلره
و برين بر عنوان شرف ايكن صوكره دن آه برنده
استعمال ايشلر ، عثمانلي يادشاهلرينك ايكنجيسينه
(اورخان) آدي و بر مشلردر . بناء عليه : اورخان ،
اسكي توركيه مزده (ايرخان) ديشلردر .
عين معناني افاده ايشلردر .
شو عنوان كوستريوركه توركلر حريتك
موقفي اوقدر بويوكسكدر كه حر معناسنه اولان
(اور) و (اير) آدلرني الك بويوك كوردكاري
خاقانلره و بر مشلر ؛ بو آدلره (خان) عنواني علاوه
ايده رلك (اورخان) و (ايرخان) ديشلردر .
شو حالده حر ك توركيه يني (اير) و حريتك توركيه يني ده
(ايرلك) در . بونلرك ايشاني ديكر مقاله ايله
عرض ايديله جكدر .
۸ نوسرين ثاني ۳۳۷ آماسه لي
صه صم العرين

داخلي خبرل

دونك جلس وكلا

جلس وكلا ، دون يوم اجتماع اربابنا
عالمه ، صدر اعظم توفيق باشا ك تحت رياسته
براجع عقد انعقد .

يكى بودجه مصرف و واردات

ماله نظارتجه بودجه ك تنظيم ايچون جريان
اين مذاكرات هنوز اكمال ايدلميدور . دونده
عاسه ماله مدبرى سيق ، عاسه عمومي مدبرى
اطفي ، واردات مدبر عمومي صرفت بكاره
معاملات قديمه مدبرى داوود افندي ماله ناظر
وكيل توفيق بك نژدهه طويلانقر بودجه
اكاله چاليشش وكج وقته قدر جريان اين
مذاكرات و نما هنوز تاميله نيت ايدلميدور .
بودجه بركه دما تدقيق ايدلميدور سوكره
چهارشنبه كون جلس وكلايه قديم ايدلميدور .
دونك نژدهه يازديتمز وجهه مسافر
فصلده دواتر خصيصا فروديلر بودجه
اينديريك چاليشلميدور . بوسورتله سوك
آني آياي بودجه بركه يركي مليون ايراني بر
صرف الهه ايدلميدور . عيني زمانه واردات
مقدري ده نيت ايدلميدور . بوسه نظرده
مسائل اوله جق وارداتك مقداره تزايد ايله
مكده اولميدن سوك آني آياي بودجه
واردات و مصارف فطري گراسته برتوان
حصوه ككي تنظيمه مامورلر . مع بايق احتياج
بوكون نظر معلومات آتيله بلكور .

اوقاف ناظر نك بروضحي

دون بزه كودمدين كوني عبادت ايجاب ايدوروز
اوقاف مامور نك عبوري ماذونه نمايه
برسامه تابع طوبه جني صان خريدهده
عيني مقصد قضايت بولنه اوب سلطان
جوانده كجا شيريني كزديكم جريده عليه نك
۲۸ آغست ۳۳۸ تاريخل نكسندمه ضرورده .
وقا اوقاف شيراتك بضمينه احتياج نك
فضله مامور موجود اولميدن كورده وه اولاده
بونرك اخراصي باشه لرجه وارد خاطر اولميدر
ايدمه تدقيق و معاهدته نظر اديكر شه لده
ازومدن ك آز موجود بولميدن كي بكنن بيض
خدمت احداث ضرورده تين ايدوروشانه
فضله فقط آيه ايشين مامورلر اخراج اوبوب
يا ساتر شبات موجوده و يا يكي احداث ايدن
خدمات نقل ايلمكدهدر .
اوب سلطان جوانده عريته كجه اداره سي
نظارت هاه ساتر و مؤسسايات بالذات كوروب
ايجاب اين تدابيري تين ايجاب ضرورده تين
فرصت بولمه اولميدن كوردمك
اوقاف ناظري : راشد

مكتب كتاب نك فطرتي

مكتب كتاب نك فطرتي
وونن طويلا اولياي اطفاك ضرور اولميدر
هر كك معلوميه
خبر ايشنده كوره بوجاي مسئله ايله معقول
ايراق اوزره اخيرا مجلس ماموره برانجن تشكيل
ايدور عيني كتابچياري ده جلب ايله دور و دوران
مذاكرات بولميدن و كتاب نك فطرتي نك
چاليشميدور .

قذغليلر ، بخارا و سمرقندك ايمسي نظريده
مقصد تيب ايش اولميدن دولاي بكنمير
ايش اولميدن كوردمك ايچون بولمير
كفار اترك (كفار اترك) دغش اولميدن اشكلاورده
قذغليلر ، بوهر كترده يك سفور ايدمير
بوهر ك برفكر وينته ماموره ايره كطلردى .
لكن غايت فور تازر برابليه و خاطر عيظه صاف
اينديلمير . سلامت . بولميس و ميسه ملاحده سنك
كوردمدي بولن عبادت صانديلمير . بويوزدن
چاپوق آتلميدر .

قذغليلر نكده هر هانك بر عيتم اولميدن
بودام افضله دوشه بكنمير عتدي . لك
قذغليلر عقل و سيمير . ممتك كندميدن ايله .
دام اعصابي ايدچالادى . دن اسلاي بوهر ك
فلاكتنم بونوردى ك قيا عرض ايدلميدور .
ناسيلى

مسافر ايدمير

دكل آتار نك ، زوجه نك مشهور نك
قز نك ميخانه دن غودنلري بكنمير
عاهلر اولميدور .
— آنته بك ارك ايجور سرخوش
اولمير . قدين ايجور دن اولمير . . .
آنته نم باشده بر ليقالي سويور . . .
عالمه سى ، روسيه اوغلي ، قز نك مشهور
اونك اوغورنه قدا ايدمير . باام آتاش

(قاذغليلر)

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No ۳۵۱۷۱۹

۲-۱

ميشه ناي آتنده باشايان شيبه غلويي ،
جوسيلري كنديشه اويوردى .
ميشه ، ابن الاثيرك بيان اوزره ابراهيم بن
عبدالله بن حسن بن حسن بن علي بن ابي طالب
الوليك تشكيل ايلدي برفقه سياسي ك آدى
ايدى . آقل فرقه سى ديكدي . عباسيك تشكيل
اينديكى (فرقه سوده) نك ندى ، ديكر غلويريك
(محرمه) و (غفره) فرقه نيك مائ ايدى .
ميشه فرقه سنك عقاشي ، اصول و احكام
قرآن ايله غير قابل تأليف خرافه لرن عبادت
ايدى . بونرده حضرت علي بن ابي طالب الوهينه ،
اشيايك اياسته ممتد آدموردى . بخارا و سمرقندك
داخل و خارجنده بو فرقه سى منسوب آدمير بك
چوئدى . بولمير بخارا و سمرقندك ايمسي
تكفير ايجورلدى .

قذغليلر ، بر عيظه كاديلر ك هر طرف ايته
بوفره افراديله عاظم ايدى . قاذغليلر ، هنوز
مسلمان اولميدن ماسيهت اصول و احكام اسلامي
ميشه عقائدن عبادت ظن اينديلمير . بويوزدن
مقنع خراساني ، بو تميز بوزكلى بوزكلى بك
قولايك كنديشه ايدى . بونك اوزريته
خراسانده قياي قورلدى . (۱۸۹)
خراسان مملودنه استناد (صرو) جوانده
عصيان و قيام ايلد مقنع خراساني ، خراسان
والي سي (ماذن مسلم) ك سولنه قارشى دورا .
مادى ، باشنده مالاخده داغ ايدى . كنديشه ده
ماموره ايره قاجوب قاذغليلر مكون اولميدن
(ستام) قلمسه نك ايتا ايدى . (۱۱۱)

قذغليلر ، ابتداء عاظمه لقي اكاردين اسلامدن
بر ذات مبارك ظن ايدرك فوق الساده مدافعه
اينديلمير . تعقب اين مهاد اولميدن كرا
بويوزدن . مقنع خراسانيه مخالفت اين برلر
قنا اولميدر .

چونكه : مقنع ، غايت يازلاق خرافه ليله
قذغليلر تخرير ايشدى . نف جوانده بر
قورودن قارا كنى كجه لده كورده غور و بولراق
غايت يازلاق بر مهاده جيجار ايدى . بوجسم نوره
بر آياي بولن سياسي كورده جك درجه ده
بوهر كاهلر ، سوكره غائب اولوردى ، بوهر كاهلر
تخرير (دنوردى .

شمس الدين احمد ابن خلكان (وفات الايمان) ده
بوماه تخرير حفته شويوله يازديتمز : « وكان
ق جهل مظهر لهم قرا بطلع وبرا ، الناس من
مسافة شير ق موشه م يقيب نظم اعقادهم
فيه » (ج ۱ ص ۳۱۹)

عيني ابن خلكان ديوروك : « ممتك كندى
ايتاعنه اظهار ايشدي شيلردن برى ده بر آي
ايدى كه دغار ؟ خلق آني بر آياي مسافه دن
كورور ، سوكره غائب اولوردى . بو بوزدن
مقنع خلكان اعتقادي بويوردى . »

ماه تخرير ، جهلا وساده دلاي اغفال
خصومنده ممتك ك بوزكلى ايدى . قاذغليلر ده
بوزكلى نوره ايله اغفال ايشلر ، مقنع بوتون
قوتيله معين اولميدر . بوسيندن خراسانده
برجاهده بوزلان مقنع ماموره ايره قاذغليلر
استاد اوج بيل قدر كنديشه طايئدى .

ابن الاثير ، تاريخنده ديوروك : « ماموره
ايره ده مقنع خراسانيك باشه يك جوق خلق
طويلانديلمير . كيشي اعمالدن بياهم وسايره ده
قلمه لرته تخرير اينديلمير . بخارا و سمرقند ايلنده
قيام ايند ميشه فرقه سى مقنع مظهرت و كفا
اترك ده معاومت ايدوب ديار اسلاي اولميدر . »

ابوريجان البيروني ، نورغنايه كينخانه سنده
موجود اولان (الآثار الباقية) سنده ديوروك :
« مقنع خراساني » الوهيت ادعا ايدى . جيجون
ايرماغي كجوب كشي و نسف تواجيه و اردى .
تورك حاقانندن استناد ايدى . كنديشه
ميشه فرقه سيله (ترك) اقياد ايدى . مقنع ،
بونوره اموال و قروج ناسي اياحه ايدوب كنديشه
مخالفت اينديرى اولوردى . مژدك احكامي
احيا ايدوب مهادنك اولميدن بوزدى . »

ابن الاثيرك (كفار اترك) و ابورخانيك
(اترك) ديكتارى توكور ، يته ابن الاثيرك
« واسلوا و استصمير بيم لقع صاحب البخاري
والعبدية حتى تم اهره بيه » (ج ۱ ص ۸۰)
عبارة سنن مستبان اولميدن اوزره ماموره ايره
كجوب قبول اسلام ايلدك اغفال ايشين اولان
قذغليلرد .

۱۸۹ سنسي اولمنده ماموره ايره كجوب
قبول اسلام ايند قاذغليلر ، اوغوز توكور نك
كنديلرله بر ايركمن وقبول اسلام ايند بوزوق
واوجوق بولمير رياست ايتكده ايدمير .
بوق (ابن الاثير) سوزورته اكلتور :
« وكان من جنده نوع من الاترك قال لهم ان غلبه
والاترك الاغزبه وهم الذين نهبوا خراسان على
ماستكره ان شاء الله تعالى وهم طائفة طائفة
يقال لها اجن وطائفة يقال لها بزي »

عيني ديوروك : « ماموره ايره خالان اسلان
خلك كندمير بو نوع توكور وار ايدى .
بونوره غلبه و اترك اغزبه دنوردى ك قيا
دكر ايدلميدن اوزره خراساني عارت ايندلر
بولمير . فرغلب و اترك اغزبه ، ايك فرقه
ايدى . برنه اجن ، ديكر بزي دنوردى .
ابوالمزني بيسار خلك شيره تركه سنده
دكر ويسان اينديكى اوزره اوغوز توكور
يكري دوت بوي اولوب بونوره ايك بويوك
تيره اعتبار ايدمير . برنه بوزوق ، ديكر بزي
اوغوز دنوردى . قاذغليلر بوزوق تيرمندن ايدى .

بدرالدين عمود الجي (عقدا جهان) آقاي
تاريخك جهل اولنده اوغوز توكور نك بولمير
داتر خيل معلومات بركدن سوكره و اليزيان
الترك اولموز (ج ۱ ص ۳۳۷ و ۳۳۸)
كيشي ناسي (عياره سيله غور توكور بوزكلى
خورد) ده دغش اولميدن بيان ايدمير .
خوزريك توكور اولميدن قاضي بيشاوي ده ايدمير .
بناه عليه : عراق ايله سجستان گراسته واقف
(هوزستان ، اموان ، بلاد الخوز) اياي و قيله
اوغوز توكور نك اقامت ايشكلى بولمير .
بلاد الخوز ، اوغوز ايلري ديكدي . بويوله
جيجلر (هوزستان) و عيرلده (اهوز اياي)
(بلاد الخوز) ديشلردى .

شو حاله ابن الاثيرك قاذغليلر ايك فرقه
كوسر سى ، قاذغليلر بو ايك فرقه ، عيني
بوزورله و اوچورده رياست ايشندن كيايه اولميدن
اشعار ايتكدهدر . تورك تاريخنده بونك امثال
چولمير .

مثلا : سلجوقيك حكومت رياست اينديكى
توكوره (سلجوق توكور) ، غورليرك
حكومت رياست اينديكى توكوره (غور توكور)
و خاندان جليل آل عتاك حكومت رياست
اينديكى توكوره (عتاك توكور) و توكوره
حال بوزكلى سلجوقيك و غورليرك و آل عتاك
رياست اينديكى توكور ، حد ذاته مختلف
بولمه ، او عاظمه منسوب ايدمير .

قذغليلر ، عرب مورخ نيك نظريده (نيز .
غز ، فلوز اوغوز) توكور نك مظم بويوي
ايدى . بونور اوتدن برى ك شايي و تيزقانله
بايك وجداني ايدمير . بونكه برابر عسكرك
خصومنده غايت ماهر ، رياست مورنده بونك
بصيرتكز آدموردى .

قذغليلر ك مهادت عسكري سندن ، جلادت
جنگاورانه سنندن ، صفوت وجدانندن عام
اسلامده ايلك ذمه استفاذه ايتك ايتمه نك آدم ،
مضبور عطا خراساني اولدى . فقط قاذغليلر
بصيرت سايه سنده لايق اولميدن جزا سي ده بولميدى .
عطا خراساني ، ابن خلكانك (وفات الايمان)
آقاي تاريخنده (ج ۱ ص ۳۱۹) مسطور اولميدن
اوزره قيه بولمير ، شيطان خيل و شايي
كوزلو ، جركين بوزلو ، جوسيلكندن دونه
بريك ايراني ايدى .

قذغليلر جوسيلك قديمه سى اوزره ايت ، تاسيخ
ارواحه قائل و مذهب اياحه سلك ، بر زنديق
ايدى . الوهيت ابتدا آدم سوزنه انقلاب ايدوب
سوكره ايتايه حضرت محمد ، ايسلم خراساني به ،
بوندن سوكره كنديشه حلال ايشيكنى سويلر
ايتاي كنديشه سنده ايلردى .
عطا خراساني ، خلقه جركين بوزي كوسر .
مهادت ايچون آلتونن بر (قبا ، يه) ايدمير ،
بوقاي بوزيه كيرميدى . بونك ايچون
كنديشه (مقنع چل) دنوردى . ممتك
برنجي ايل ، ايشين جوسي ايراني دير ايتكدي .
غايت دياكار ، انطق سمار ايدى . صورت
ظاهرده اهليت يته عمت كوسوره بونوره ك
عيب اهل يته كيش سوسرى و ممتد آدموردى ،

[۱] برنجي ماله ۹۱۲۶ نومبرولى نكدهدر

«تورکمن» نه دیمکدر

TDV ISAM
Kutüphanesi Arşivi
No 72.719

«تورکمن» کلمه کچه و اشتقاقده (شمس، الهین عبدالغنی) باشنه بر نظریه سرد ایدمورک کورغینک (۳۴۹) نجی ستمه و قایمده شوله یازمیز: «سنة مزبورده تورکدرن غر طائفه سندن اچکوز بیک جادر خانی قبول اسلام ایتمکله یولار (ترک اغان) دیه یاد ایلدیلر. بعده تخفیف اولهوق (ترکان) دیندی. پورایین پندالین محمودالینی (۳۴۹) وقایین یازارکن عیسا نقل ایلدیور.

شو توجیه و تخفیفدن مستفاد اولدینی اوژده ترکان کله، ینه (ترک) ایله (مان) نظرلندن حرکدر. یوده مان لفظی فارسی دک، بلکه هرجه (ایغان) مصدریک ایکنجی نطق اولان (مان) در. معناسی ده «ترک ایغان ایدنی» کی برشیدور. بو توجیه و تخفیفده اوچ جهندن قولده شایان اولماز:

۱- تورکاردن غرلرک، یعنی اوغوز خان لفظن برقم عتیلیک (۳۴۹) نجی سیال هرجه قبول اسلام ایتمکلی تاوانی نصل محقق ایسه غرلرک هورت نیویدن مقدم (ترکان) دیه مشهور و مطلب اولدیلر ده او قدر عتقدور.

خراسان ایله خوارزم ارانده کاین (سارق ترکان اوواسی) قبل الاسلام غرلردن صادی توکنلر (سافرلر) ایله مسکون اولدینی (مالک و مالک) ده مسطور و مشهورد. بنام علی: غرلر (ترکان) دینی حیرت نیویدن مقدمد. سوکره دکادرکه مهفود سبب نسبه قبول ایله یلسون.

۲- بو سبب نسبه تک صحیح اولدینی فرض و قبول ایدمه. فقط (ترک اسلام) ترکیدین مخفف اولهوق (ترکام) دینی لازم کیرکن اسلام برینه ایغان لفظ ایله ایلهلرک بولک مخفی (ترکان) و غمی عرف اسلامه و لغیر مؤلفه موافق دکادر. چوتکه لسان شرح شریفده ایغان و اسلام کله می بر اولدینی حاله لسان عرب عرفده و اشاعر مذهبی اوژده (آمن) و (آمنوا) برده (اسلم) و (اسلموا) تغییرلی مستعمل اولدینی قدر توکنلر آرنده ده اسلام اولدی و مسلمان اولدیلر دیکدور. «قالت الاعراب الخ» آیت کریمه می یورقی تأیید ایدر.

۳- سبب نسبه تک عرف لسان و اسلامه موافق اولدینی هایدی قبول ایدمه. فقط مسلمان اولان بوون توکنر (ترکان) دینی لازم کیر. حاله بولک: اوغوز، تانار، خطا کی توکنلردن قبول اسلام و ایمان ایدلره اصل (ترکان) دیه مشهور. شو حاله (ترکان) عنوانک یالکی غرلر مختصر قلمسک سبی اقلدیلر.

پوردر فرقات ایله برابر ترکان عنوانک (ترکان ایغان) ترکیب جهندن تخفیف اولدینی فکری لساناً قبول ایدله تک منقح جائز دکادر. بو جهیزدن شرقی و موختریک شواشتن اولدی، فرضیات عتیده فن معدود اولدیلر شیه یولدر. و دیات غریبه و تالی تاریخیه عدد این مورخان بوزدن بعضلرینک فکریه کوره (ترکان) لفظی و مورخین غریبه تک و ایترینه استناداً جرمان لاندیه آدم معناسه اولان (مان) ایله (ترک) کله لرندن حرک و فورک آدم، معناسه ایغنی.

شو اوچجی دواجه کوره ترکان لفظی، تورکه برمت دک، بلکه جرمان لاندیه (مان) لفظیه (تورک) لفظلندن قاریشیق بر عنواندر. فقط بو اشتراک من ادعا ایلمشده شایل منی نلفظ نظرلندن تخفیف ایدیلرینه بو ادعا کده عقل و منطقه اوچ جهندن مخالف اولدینی شین ایدر.

۱- تورکان، ذاتاً انسان اولدیلر جهیزه ایکنجی دمده (مان) علاوه بیه تریجه آتری تیزو نلفظیه و منی اعتباریه حاجت کوریلر.

۲- بو تیزو لرومی فرض و قبول ایدلر بولسه بیه (مان) لفظی یالکز تورکره تخفیف ایتمکده بر منی بولنه ماز. چوتکه بوون جمعیت هرجه مائلردر. شواله انکیزلر (انکیزمان)، زورلر (زورمان) و فرانزورده (فرانزیمان)

برقی یالکز بن ایلدیورم. بلکه بوون تورک ارباب لسانیه عوای غله برابر ایلدیورلرک (توجیه) و (قاره) کله لرینک دلالت ایدیلر می مضار ایله (توجیه مان) و (قارمان) کله لرینک افاده ایتمکلی معنای بر دکدر.

کیمسه ادعا ایدمه تک توجیه مانک و قارمانک مانلی، فارسی ادات تصبیه، یا خود جرمانه آدم معناسه اولان مائلردر. چوتکه توجیه مان، قارمان دیرزه توجیه کی و قاره آدم معنای آیلدیلر. بلکه غایت توجیه، غایت قاره معنای درحال ایلدیور. کلمه کچه آدم توجیه مان دیکدن کی طایفه، کولتکلر ده توجیه مان دیکدور. تورک ارباب لسانلندن وائمه افاتندن اوژیک سلیان اقدی لفتنامه مند «مان» مانق-ایری»

دهرک مانک ادات بانه اولدینی اشارت ایلدیور. مانق، براس مخصوص اولهوق ایری معناسه اولدینی آخرلرک قاق کوستر تکدور. مان کله می ده برادت مخصوص اولهوق ایریلک خاص اولان بر معنای افاده ایتمکده در. مان تورکمنده (مان) ک بانه معناسه دلالت ایدر بر ادات اولدینی دعا کوزل ایلدیه یامک

ایچون (آغیرمان، آقان، اورمان، ایرمان، یاغان، یاقن، تولمان، نوزمن، جورمان، جورمن، درانمان، دکرم، سوقان، سکمن، شیشان، طوزمان، قورمان، کوچمان، کورکن، کولهمن، مورمان، نازمان، پالان) کی چوق امانک دلالت ایدیلر معنای کوزله تدقیق ایتک قنایت ایدر. شوانک ایچنده وعله آیلدیلر میان لغتده و اوزدر، اوزاب تدقیق، اصحاب لسانک نظر قدرلی آیه یالک ایچون یوللاری ینه تورک دینک قواعدی ارزده تحلیل ایدم.

اورمان، بوزمان و ژنده بویک وایری باغیه معناسدور. دیوان لمانک برنجی جلدینک (۱۱۴) نجی صفیه سنده مسطور اولان «اورغا» الوده باغیه و کلمه کچه ارفو و عیاره سیک دلالتی اوژده اورغا (اورا)، اوغوز و ارفو تورک لرینک دینده باغیه معناسدور.

یولالندن سبتیان اولدینی اوژده بویک وایری باغیه معناسه (اورمان) و (اورمان) دیک لازم کیر. فقط (ایراق) لفظک بانه سنده تخفیفاً (ایرمان) و (ایراق) لفظک بانه سنده (ایرمان) و (شیشوک) لفظک بانه سنده (شیشان) دیکدن آبات ایدر: اورغا (اورا) لفظک بانه سنده تخفیفاً (اورمان) دیکدور.

(باغان، قاقان و ژنده لته آغیرمان) یعنی غایت اغیر معناسدور. عرفاً الی (اورا) یه تخفیفی ایلش و سوکره (بلمان) شکنده یاللمشدر. حاله اطولیده اغیر شیاره (پات) و (ایوق) دیکدور. سلیان اقدی لفتنامه سنده «ایوق» اغیر، تغیل، کران و زویجه «دیزک» لسانول تورک لرینک استعمالی تأیید ایلدیور.

جورمان، اورمان و ژنده، فتح کیره مینلا اولارله دینور. فتح صغیره مینلا اولارزه (جور) دیکدور. کلمه کچه جوچه و جیلر آدلره (جوره) دیکدن کی غایت جورده و جیلر آدلره (جورمن) دیرز.

درانمان، چیرانمان و ژنده غایت جلاله و جرشل آدلره دینور. دراغ و چراغ و ژنده دیوان لمانک برنجی جلدینک (۳۸۹) نجی صفیه سنده مسطور اولان «تراقی ار-الرجل ایله» عیاره سیک دلالتی اوژده جرأت و جلاله صاحب اولان ار معناسدور.

طولمان، بورمان و ژنده غایت کوربوز، ایری یاری و قاین و جوقل کیم معناسدور. سارو، طوزای، ملوی، کوربوز و دل قانی و کین آدم دیک اولدینی چله مرده بیلوز. توری قان، بوون تورک لرک مدار اختیاری اولان برحقان ایدی.

قورمان، اودالمان و ژنده اطولیده ثروت و سامان دوزگون و غایت حکم وایری بر مونی

پوکن، کولهمن، دکرم، کورکن کی تخفیف کله رک مسکولنه لاحق اولان مندر، کوله من کی ادات بانه لده باغیه برنجی دکدر.

منق یولری تغیل اولهوق نلفظ ایدن اونویس تورک لرینک بوکان و تولمان، تکیرمان، کورمان، دهلری و یوزلرجه انالی شوخ لینی کوستر تکدور. یوللرک مندری حقدیه نه عیارلک ادات تشبیه اولان (مان) نمن، نه ده جرمانلرک آدم معناسه اولان (مان) نمن مخفف اولدیلر ادعا ایدلر من سائیم. اجماع بعض ذوات، کولهمن و انالی باشنه جهندن تدقیق و توجیه ایتمکده دیر. یوللرک اداتلرینه ادات تکلم اولان (من) دن حرکدر! کولهمن بر ترکیب فارسی اولوب کولهمن، یا خود بن کولهمن دیکدور. دکرم، کورکن، بن دکرم، بن کورک، یا خود دکرم بن، کورکن بن دیک اولدینی کی؟! پوره بر توجیه اولدیلر. لکن توجیه کوره کولهمن، یا خود بن کولهمن معناسه اولان (کولهمن) لفتندن و معناسدن نه کی بر فاشه لغویه و لطافت معویه قصد ایلش اولدیور. چوتکه برابر تحلیل ایدیلرینه بو توجیه ده اولکیلر دن پوکنک اولدیلر.

اچکیشیلر چوتکه: کولهمن بر ترکیب فارسی دینکیمه نظر ا و صفت ترکیبی قصد ایلش دیکدور. توجیه برکله کله فارسی برکله و یا ادات ایله ترکیب اضافی قاعده وانه «برجائر اولدینی فارسی لسانه اوقاف بر انشای اولارلر یله تسلیم ایدلر. کاخ برنه کوشک و کوشک من دیک جائز اولدینی کی من بنده، یا خود بندش من و ندهام برده کولهمن کورکن و کولام دینده جائز دکدر.

پوکنک ادات تکلم اولدیلر ده دانک اصراز ایدیلر ده بولله قواعد عمومی به مخالف اولان فارسی (من) دینه ک برده تورک ادات تکلم اولان (من) دینسه ایدی معنای اولسه بیه آتاریق قاعده وارمه سه تقریب ایلش اولدیور. مشهور اولدینی اوژده اوغوزلرک (بن) دینکیمه اوغوز تورک لری حسین حسام الدین

دسته ایدی معاصر اولسه بيله اراقق فاعده دارمسه قنرب ایلش اولوردی. مشهور اولدی
اوزره اوغوزلرک (بر) دینکینه اوینور تورکری
(من) دینکده در. حسین حسام الدین

اوردر اوراپ تدقیقک اصحاب لسانک نظر دقنری
کجه یلک ایچون یولقاری نه تورک دینک فواعدی
ارزوه تحلی ایدم .
اوزمان ، یوزمان و زنده یویک و ایری باغیه
معناستدر. دیوان لمانک برنجی چارینک (۱۱۴) عجم
صحنه سنده مسطور اولان « اورغاب دیوچه باغیه
و کدکک بله ارغو » عیاره سنک دلاق اوزره
اورغاب (اورا) ، اوغوز و ارغو تورکری تک دینده
باغیه معناستدر .
پودلانسن مستبان اولدین اوزره یویک و ایری
باغیه معناست (اورغابان) و (اورمان) دینک
لازم کایر . قسط (اراقق) لفظک مائه سنده
تحقیقاً (ابرمان) و قراج (ابراق) لفظک مائه سنده
(ابرمان) و (شینوک) لفظک مائه سنده
(شینان) دینکین آبات ایزکه : اورغاب (اورا)
لفظک مائه سنده تحقیقاً (اورمان) و غنجر .
(باغان) ، قاقان و زنده لته آغیرمان ، یعنی
قایت اغیر معناستدر . عرقاً الی (اوتا) به
تخصیص ایلش و سوزکه (طمان) شکسته
یالغیستدر . حال اطولیده اغیر شیاره (بات)
(اراقق) دینکده در . سیان ایدی لنتامه سنده
« باغی » یعنی ، لایق ، شیل ، کران بوزمین « دینک
اطول تورکری تک استعمالی تأیید ایدبور .
چورمان ، اورمان و زنده ، قتی کیره مینا
اولانلره دینور .
قق صغیره مینا اولانلره (جور) دینکده در .
کدکک چوجه و جیلر آدرله (جوره) دینکدر .
کری غایت جوره و جیلر آدرده (جوره من)
دینر .
در امان ، چرامشان و زنده غایت جلا دلی
و جیشل آدرله دینور . داغ ، چراغ و زنده
دیوان لمانک برنجی جلدینک (۳۸۹) عجم صحنه
سنده مسطور اولان « تراق ار - الرجال الجله »
عیاره سنک دلاق اوزره جرأت و جلالت صاحب
اولان ار معناستدر .
طولمان « اورمان و زنده ، غایت کورپوز ،
ایری یازی و قاتی وجود کتیب معناستدر .
طوز ، طولوی ، طوی ، کورپوز ، دلی قاتی
و کتیب آدم دیک اولدین جمله مزده بیلر .
تورای قان ، بیون تورکریک مدار اختیاری اولان
برخاقان ایدی .
قودمان ، اولمان و زنده اطولیده ثروت
وساماتی دوز کون ، غایت حکم و اوی بر مونی
اولان ارباب آفرده و یکدیگریته قیز و پروب آلان
قیله و تاجیه یکدیگریته دینور . سلیمان اقدسی
لنتامه سنده « اردا - یکدیگریته قیز و پروب آلان
قیله » دبه تفسیر و بزم شدیدی استعمارلره قنرب
ایکده در .
حیرت نیویدهن اول جوسی اولان تورکریک
اک یویک دیش و حیاتلریته بینی قوتار ، قوتار
اوستاد کی یویک رؤسای روسایه تک فوئده
اولانلریته طوقان ایلشده (ایدی قوت) ،
ماورادالته ره (قودای) و خراسان دیارنده
(قودای) دینوردی .
مؤخرأ عربل شوکاب دیندی اخذ و تعرب
ایده ریک (فجار و غنجر و اساذ و خده ، خده ،
اذتک) شکاده نطق و استعمال ایشلور . حتی
عمبارک (خدا) و « خوند ، آخوند » دیدقاری
قودای اولدای لفظلری تک تعجیبتدن بقه برشی
ککادر .
ایشته آتاملولیده حالا مستعمل اولان (قودا)
و (قوند) ایشری تحلی ایدیلسه مسعود و قونلو
معناست اولان (قونای) ، حکم و اوی معناست
اولان (قوندای) لفظلری تک تحلی ایدیلدی اسکرا
شیلر . حال (قونقار) و معربی (فنجار) حالا
مستعمل اولان (خولکار) لفظلری حیاتلری .
کولمن ، یویک کوله دینکدر . هر کوله ،
کولمن دینر . بلکه مصر و بغداد کی یویک
ولایتده حکومت و امارت اشن یویک کولوم
(کولمن) دینشور . مصر کولمناری ، مصرده
حکومت و امارت اشن یویک کولور دینکدر . ملک
طاهر بر قوت ، ایلنهب محمد کنی .
کدکک یضاد کوله یازی ، عراق ایلده ولایتک
ایچن یویک کولور دینکدر . داود یاضا ، سلیمان
ایشا کی تحلی کولمناری ده سلطنت شایسته
امارت و امارت و صدارت کی یویک کولمناری
طولان یویک کولور دینکدر . خود پناه ، ستولی
محمد یاشار .

۱ - یوسایب سنی حجاج الواسعی عجم
و قبول ایدم . قسط (ترک اسلام) ترکیندن
غنی اولوق (ترکلم) دغنی لازم کایر کن اسلام
برینه ایمان لفظی قائمه ایدیلورک یونک عجمی (ترکان)
دغنی عرف اسلامه و تعجب دؤله موافق ککادر .
چونککه لسان شرع شریفده ایمان و اسلام
کله لری معنی بر اولدین حالده لسان عرب عرفده
و اشاعره مائه اوزره (آتن) و (آتوا)
برنده (اسلم) و (اسلموا) تعبری مستعمل
اولدین قدر تورکریک آراسته ده اسلام اولدی و مسلمان
اولدیلر دینکده در . (قات الاعراب الخ) آیت
کرمیه می یوزیری تأیید ایدر .
۲ - سبب تسمیای عرف لسان و اسلامه
موافق اولدین قیله ایدی قبول ایدم . قسط مسلمان
اولان بیون تورکریک (ترکان) دغنی لازم کایر .
حال یویک : اوینور ، تار ، خطا کی تورکریکدن
قبول اسلام و ایمان ایدیلره اصلاً (ترکان)
دینه صغیره . شو خالده (ترکان) عنوانک یالکر
خزله مختصر قالمسک سنی استعمارلار .
قودر قنربسای الله برابر ترکان عنوانک
(ترک ایاز) ترکیب عجمین غنی اولدین کیری
لساناً قبول ایدیلرک عجمی حاکم ککادر . یو
چیزدن شرعی و وحتریک عجمی شایسته ، فرضیات
عندیون معذور اولدیلره شیه یوزدر .
دوایک عربیه و دلاق تازییه عدد ایدن
مورخار بیون بشارتیک فکرینه کوره (ترکان)
لفظی ، مورخین عربیه تک روایتلریه استناداً
جرمان لسانده آدم معناست اولان (مان) الله
(ترک) کله لرین مرکب و تورک آدم معناست
ایتن .
شوادجی روایت کوره ترکان لفظی ، تورک
برلمت دکل ، بلکه جرمان لسانده (مان) لفظیه
(ترک) لفظلری قاریق بر عنواندر . قسط یو
اشعارک صحنه ایدیلشده قاتی منی لفظلری
تحلی ایدیلرسه برادمانده عقل و منطقه اوج
چیدن صحنه اولدین قیله ایدر .
۱ - تورک ، ذات لسان ایدقاری جهته
ایکجه دنمده (مان) علاوه سیله اریجه آتاری
تیز و تیزلریته لفظی و سنی اعتبارله حاجت کوریلش .
۲ - یویک لرومی فرض و قبول ایدیلر
بولنه بیله (مان) لفظی یالکر تورکریک
ایکده بر معنی بولنماز . چونککه بیون حجت
بهره مانور . شو خالده ایشلرله (انکاریمان) ،
ووزره (زویان) ، قرانلره (قرانیمان)
دینک لازم کایردی . پناه علیه یو سالتره (مان)
هلازه ایدیلورده لکی تورکریک برشمه (ترکان)
دینسندله کی معنی و حکمت تصور ایدیلرله
۳ - یو علاوه بی معنایک یالکر تورکریک
تخصیص فرض ایدیله بیله بی آدم اولان بیون
تورکریک (ترکان) دینکک لازم کایر کی یالکر
تورکریک بر دغه تخصیص ایلشده نه کی معنی
و لفظلری لفظلره اولدیلرله ایته شواج حجت ،
روایت غریبه کده یک چهره و بریش برادمان
حیارت اولدین کورتر بر .
حلامه نه شرقی مورخلریک و ایشلاری ،
نه ایشلر غریبه تک حجب ایلاری تورکان کله
سنی حل و ایشلر ایدمش . چونککه هر لسانک
کدیبه کوره تک لایق ، ترکیاتی ، فواعدی ،
قانی و ادواتی و اوزدر ، بر لسانک مخصوص اولان
بر لنت و یاخود اذک دیکر لسانلره عین معنای
افاده ایدمش . یو کی خصوصاً یالکر معنای
لفظیه کفایت ایلر .
کوریویک : صغو روایت و ادعایک مدار
و معنای و اوینور لهجه می اوزره قاجیه
لفظلری ایدیلر (تورکان) کله سنه کی (مان) اداتلری
حال یویک : یویک اوغوز لهجه من اوزره ده
خفیف و ده طرف سارلری (تورکین) دبه نطق
ایشلرک آده شور و ایشلرک ، ادعایک بر سراب
معنای حیات اولدی قیله ایدر .
ایته یو لفظلری قنربدن ، تورکک مانی و معنی
کیارک ایدر استندن و صورت استعمارلره قصد
ایشلرک معنایک اکلورمکده : تورکان و تورکین
کله لری تورک دینک فاعده می اوزره (تورک)
کله سیله تورک (مان) و (من) اداتلری تک ککادر .
تورک مزده لفظلری تک آخیره (مان)
و لفظلری تک سو ده (من) لفظی لاسق
اولدیلرک لسانلره اذک مائه در . نه عجمک ،
نه جرمانک ، من و معنی ککادر .

اوردر اوراپ تدقیقک اصحاب لسانک نظر دقنری
کجه یلک ایچون یولقاری نه تورک دینک فواعدی
ارزوه تحلی ایدم .
اوزمان ، یوزمان و زنده یویک و ایری باغیه
معناستدر. دیوان لمانک برنجی چارینک (۱۱۴) عجم
صحنه سنده مسطور اولان « اورغاب دیوچه باغیه
و کدکک بله ارغو » عیاره سنک دلاق اوزره
اورغاب (اورا) ، اوغوز و ارغو تورکری تک دینده
باغیه معناستدر .
پودلانسن مستبان اولدین اوزره یویک و ایری
باغیه معناست (اورغابان) و (اورمان) دینک
لازم کایر . قسط (اراقق) لفظک مائه سنده
تحقیقاً (ابرمان) و قراج (ابراق) لفظک مائه سنده
(ابرمان) و (شینوک) لفظک مائه سنده
(شینان) دینکین آبات ایزکه : اورغاب (اورا)
لفظک مائه سنده تحقیقاً (اورمان) و غنجر .
(باغان) ، قاقان و زنده لته آغیرمان ، یعنی
قایت اغیر معناستدر . عرقاً الی (اوتا) به
تخصیص ایلش و سوزکه (طمان) شکسته
یالغیستدر . حال اطولیده اغیر شیاره (بات)
(اراقق) دینکده در . سیان ایدی لنتامه سنده
« باغی » یعنی ، لایق ، شیل ، کران بوزمین « دینک
اطول تورکریک استعمالی تأیید ایدبور .
چورمان ، اورمان و زنده ، قتی کیره مینا
اولانلره دینور .
قق صغیره مینا اولانلره (جور) دینکده در .
کدکک چوجه و جیلر آدرله (جوره) دینکدر .
کری غایت جوره و جیلر آدرده (جوره من)
دینر .
در امان ، چرامشان و زنده غایت جلا دلی
و جیشل آدرله دینور . داغ ، چراغ و زنده
دیوان لمانک برنجی جلدینک (۳۸۹) عجم صحنه
سنده مسطور اولان « تراق ار - الرجال الجله »
عیاره سنک دلاق اوزره جرأت و جلالت صاحب
اولان ار معناستدر .
طولمان « اورمان و زنده ، غایت کورپوز ،
ایری یازی و قاتی وجود کتیب معناستدر .
طوز ، طولوی ، طوی ، کورپوز ، دلی قاتی
و کتیب آدم دیک اولدین جمله مزده بیلر .
تورای قان ، بیون تورکریک مدار اختیاری اولان
برخاقان ایدی .
قودمان ، اولمان و زنده اطولیده ثروت
وساماتی دوز کون ، غایت حکم و اوی بر مونی
اولان ارباب آفرده و یکدیگریته قیز و پروب آلان
قیله و تاجیه یکدیگریته دینور . سلیمان اقدسی
لنتامه سنده « اردا - یکدیگریته قیز و پروب آلان
قیله » دبه تفسیر و بزم شدیدی استعمارلره قنرب
ایکده در .
حیرت نیویدهن اول جوسی اولان تورکریک
اک یویک دیش و حیاتلریته بینی قوتار ، قوتار
اوستاد کی یویک رؤسای روسایه تک فوئده
اولانلریته طوقان ایلشده (ایدی قوت) ،
ماورادالته ره (قودای) و خراسان دیارنده
(قودای) دینوردی .
مؤخرأ عربل شوکاب دیندی اخذ و تعرب
ایده ریک (فجار و غنجر و اساذ و خده ، خده ،
اذتک) شکاده نطق و استعمال ایشلور . حتی
عمبارک (خدا) و « خوند ، آخوند » دیدقاری
قودای اولدای لفظلری تک تعجیبتدن بقه برشی
ککادر .
ایشته آتاملولیده حالا مستعمل اولان (قودا)
و (قوند) ایشری تحلی ایدیلسه مسعود و قونلو
معناست اولان (قونای) ، حکم و اوی معناست
اولان (قوندای) لفظلری تک تحلی ایدیلدی اسکرا
شیلر . حال (قونقار) و معربی (فنجار) حالا
مستعمل اولان (خولکار) لفظلری حیاتلری .
کولمن ، یویک کوله دینکدر . هر کوله ،
کولمن دینر . بلکه مصر و بغداد کی یویک
ولایتده حکومت و امارت اشن یویک کولوم
(کولمن) دینشور . مصر کولمناری ، مصرده
حکومت و امارت اشن یویک کولور دینکدر . ملک
طاهر بر قوت ، ایلنهب محمد کنی .
کدکک یضاد کوله یازی ، عراق ایلده ولایتک
ایچن یویک کولور دینکدر . داود یاضا ، سلیمان
ایشا کی تحلی کولمناری ده سلطنت شایسته
امارت و امارت و صدارت کی یویک کولمناری
طولان یویک کولور دینکدر . خود پناه ، ستولی
محمد یاشار .

تورگن ، **بورگن** و **ورگن**ده (**بوپوك تورك**)
ديكدر . توران صوفي ايچنده ايلك دفعه حكومت
تفكيك ايدن ، خانان اولان ، نظاملر بايان (**تورك**)
بن آمو ربن نوبل فان لك اولادينه عموماً (**تورك**)
و (**تورك**) ديتور .

توركنلر ايسه ، تورك خانانك اولادندن يالكن
خانانلقه تايرلدين بوپوك بويلر ، بوپولردن تورين
بوپوك توركار ديمكدر . توركار ، تورك خانانك
صوبندن تورين بوتون افراد انسانيه ديمكدر .
بناه عليه : هر تورگن ، توركدر . فقط هر تورك ،
تورگن دكلدر .

شوحالده تاريخاً ، بوي و حن ديل اعتباريله
توركنلر باشقه ، توركار ينه باشقه در ، بوباشقيني
انجاق بن ادعا ، يا خود ايجاد ايتيورم . بلكه
تورگن و تورك لفظلرنيك مدلولي شو باشقيني
اوكسيتور . كندك توركنلر ديل ، بوي ،
تاريخي بوداعاي اثبات ايديبور . [۴]

۱ — توركنلر ايله توركارك لفظاً فرق ،
تورگن لفظنك صوبكده كوريلن تورگه (من)
ادات مبالغه سندن مستفاد اولقده در . ملينده بر
اولان شوياكي صوي ارانسنده اكر فرق اولسيدي
برني اادات مبالغه ايله ديكرندن تفريق و تميز
انجك لوم كورولزدي . ايشته بوتفريقي و تميز ،
هوايي صوي ارانسنده فرقك وارلفي كوسترير .

۲ — ديل فرق معارف عمويمه ناظري
شكري بلك بوپوك هتي وديار بركلي اميري بلك
بوچه حبيبي سايه سنده طبع ايدلش اولان
(ديوان لغات الترك) ك مطالعه سندن سبتان اولقده در .
عمود كاشغري بو ديوانك برنجي جلدنيك
(۳۰) نجي صفحه سنده « اخف الاستة للغزبية واصحها
ليغما ونحسى » و « افصحها للملوك الخاقانية ومن تليدبيهم »
عبارة سيله السنة تورانيه ايچنده اوغوز توركارنيك
لساني غايت خفيف ، يغما ونحسى توركارنيك
ديليري غايت صحيح ، خانقانيه توركارنيك لساني ده
غايت فصيح اولديني كوسترير .

ديكر توركارك ديبلرينه نسبتله شو دورت
بوپوك لساني ده امدني ، ده علمي اولسي و تاريخاً
توركنلر كده بودورت بويدن بوتلمسي ، توركنلرله
توركارك ديل فرقي اثبات ايدر .

۳ — بوي فرقي ، توركنلري توركلردن تفريق
ايتش بر حاله در . جنونكه تورگن بويلري ،
اكثرينله معلوم ، و هر برينك سلاله سي مضبوط
اولديني حاله توركلرده نسبة اعتنا كوريله من .
سالاهنك مضبوطي ، خواص اسبابك عموطبيتي
توركنلر ك بوپوغي فرقي اراهه ايدر .

۴ — تاريخاً فرقي ، توران احوالنه واقف
اولان هر مؤرخك نظر دتني جلب ايدمه جك بر
حاله در . توركارك بويلرندن يك چوق خانلر
تورمه من ، حكومتلر تشكيل ايشه بوخانلره ،
حكومتلره اسر و تفوق ايدن خانانلر اكثرينله
توركلردن ظهور ايتشدر .

تورگن اولميان خانانلرده كندلرلرني يا تورگن
كوسترميلر يا خود توركنلر ك برنجي طبقه سنده
بولان اوغوز خان صوبندن اولدقلرني ادعا ايتشدر .
ايشته موعول قائلرني ، شواذعاني ابدنلر ك باشنده
كورمكده ير .

تاريخاً توركلر بن آمو رك اولادي اولان توركار ،
مشهور اولديني اوزره يكرني آناورد . هر آنارك
كندينه كوره تيره لري ، اوياق لري ، اوره لري
و توره لري ، يعني عادات واحكامي وارد . يكرني
آنارك ايچنده (تورگن) عنوايي آلا لردن انجاق
ايكي صوي آسلا شيله بيلسكده در .

توركلردن برنجي صوي ، اوغوز لردو ؛ يعني
بوتون بر آنارك بجموع افراديدر . بولره تقريباً
(غز) و (غزبه) ديتور . غزك جي قاعده
عربيه اوزره (غزنان) و (غزوز) كاي . خرك
جي اخزاز و خوزوز و فلك جي افذاذ و فوذوذ
كلديكي كي ؟

« تركانان حلب » ك صركن اجتماعي اولان كلپس
قضا سنك قريبنده واقع بر قصبه به عربلر (اغزاز)
ديعشاردي . غزله ديمكدر . مؤخرأ (اغزاز قضاسي)
ديه اشتهار ايدمه درك بر زمانلرده (تورگان افاسي)
اولانلر ك محل اقامتي اولمشدي .
غزبه نك چمنده (غزبون) و (غزبين) ديتور .
قضا ت ورننده (غزات) و غزات ورننده (غزات)

آمريقا ارگان سفارتك ويانه دن آيرلسي
ويانه ۱۳ (م . آ) — جمهور متحدة آمريكانك
ويانه مصلحتكنداري ، ارگان سفارت ، ويانه ده كي
آمريقا تبعي ايله برلكده يارين خصوصي ترن ايله
ويانه دن حركت ايدمه جكدر .

فرانسز وانكايي ناظري آره سنده ملاقاتلر
برلين ۱۳ (م . آ) — فرانسه باش وكيلى
(ريبو) (فولكسبون) ده انكازره باش وكيلى
(لويد جورج) ايله كوروشمشدر . فرانسه حربيه
ناظري (بن لروه) دخي بازار ايرلسي كوني
لوندريده لوميد جورج ، لورد (ده روي) ، (فاريسون)
و جنرال (دوريسون) ايله كوريشمش ، لوندريده دن
عورتنده ده (قاله) ده باجيقا قرالني زيارت ايتشدر .
آمريقانك لك مهم اميرالي لوندريده

آستردام ۱۴ (ق) — لوندريده دن : آمريقا
بحر طويجي امراسي مياننده لكه همي اولان آمريك
(سم) بوزايه مواصلت ايتشدر .
چار يونان قراللك حاميمي ايتش

برن ۱۴ (ق) — فرانسه غزبه لوي جنرال
(ساراي) لك بعض بهانه لرني اساس انجاذ ايدرك
يونانستانك اتلافه قارشو خصمكارانه بروشعت
طافديني ادعا ايديبورلر . از جمله مذكور غزبه لردن
بعضيلري شيمدي به قدر قرال قسطنطيني حمايه ايدن
سابق روس چاري اولديني و آراتق بوجايه ختامه
ايرمش اولديندن قرال ده مقام حكمدار ايدن تميد
ايله يونانستانده جمهوريت اعلان ايديله بيلمسي
ايچون وه نيزه لوسه مظاهر ايدلسي لازم كله جكيني
بيان ايديبورلر .

توراي فان كي شاني برخاقانه منسوبدر . اولادينه
بي قنطورا توركارني ديتور .
ارچنجيسي (برسقانيه دولتي) دركه افراسياب
ديه داستان عالم اولان (برس فان) طرفندن
تأسيس ايدلشدر . برسقائلر و برسقائلر ديتشدر .
دردنجيسي (قيقانيه دولتي) دركه سجنستان اينده
ظهور ايدن (قاي قان) آدلي براوغوز حكمدار ايددر .
اولادينه قاي (ق) لر و قايخانلور ديتور .
بشنجيسي (بايندره دولتي) دركه مؤسسي
خراسان و آذربايجانك بر قهرماني اولان
(بايندور فان) در . اولادينه بايندريلر ديتشكده در .
ده معلوم اولمه ميان كيم بيلير نه قدر اوغوز دوللاري
واردر ؟

جبرت نويه دن صوكه قبول اسلام ايدمه درك
مدافعه دين اسلامي برنجي غايه بيلن اوغوز لردن
بش بيوك دولك ، عالم اسلامك مدار افتخاري
ويونون توركارك سرمايه سعادتق اولشلردر .
برنجيسي (قراقانيه دولتي) دركه برسقائيلردن
بالاساغون حكمداري (قرخان) آديله اشتهار
ايتشدر . بولره توركستان خانقائلي ديتور .
ايكنجيسي (سلجوقيه دولتي) دركه بنه برسقائيلردن
سلجوق بن دفاقك نامنه منسوبدر . بولر ك شمس تابان
اقبال عالم اسلامه بوپوك براحتتام و برمشدر .
اوچنجيسي (سلفيه دولتي) دركه خوارزم
اينده عرض احتشام ايتشدر . خوارزم شاهيه
دولتي ديمكده مشهوردر .

دردنجيسي (بايندره دولتي) دركه بايندور
خانك احقادندن اولوب ايران و عراق اولكه لر نده شكك
ايدمه درك آق قيونلور و قره قيونلور ده بنام اولشلردر .
بشنجيسي (عثمانيه دولتي) دركه قاقخانلور ك
صوك خانقاي اولان طغراق خانك احقادندن جنتمكان
(سلطان عثمان خان) حضر تارنيك بوپوك عزم
و دهاسيهه تأسيس ايتشدر . آسيا ، اوروپا ،
افريقانك بلاد مغموره سنده جهانكيرانه بر وارلق
كوسترمش وشيمدي به تدر عالم اسلامك مدار افتخاري
اوله رقا باشاقده بولمشدر .
توركلردن ايكنج صوي ، قارلوقلر درك
تعریباً (خراخ) و (خراخيه) ديمكده مشهورلردر .
بولر ك چمنده (خراخيون) ديتور . قارلوقلر ،
ديوان لغاتك برنجي جلدنيك (۲۹) نجي صفحه سنده
تورك اولدق لري مسطور اولان سوغداق لر كي تورك
و عجم سالنلرله مشكلم و ايران حقيقله مشبوخ ايدلر .
قارلوقلر ، اويفور توركارنيك مدار افتخاري
اولان بر بويدير كه اويفور خانانلري ، اويفور مدنيتي
بولر ك هميتله وجوده كلدي . بو يوزدن قارلوق
توركارني ، عموماً توركلردر .

ديوان كاشغرينك برنجي جلدنيك (۸۰) نجي صفحه .
سنده « ابا — الام عند الغزبية وعند التركان الرليفة
ببنا صلبة » ديه مسطور اولان عبارته قارلوقلرده
تورگن لرينك و برلديكي اثبات ايگمه در .
قارلوقلردن قرون اولده چوق حكومتلر
تورمه من و ايجلرندن (صاغانيه دولتي) فوق العاده
اشتهار ايتشدر . بو دولتي ، توركلر ك خلاصكاري
اولان قهرمان مشهور (جافان باي) تأسيس ايتشدر .
بولره توركار ارانسنده (ساغانلور) و چينلر
ارانسنده (سبان ي) لر ديتشدر .

چاغانلور ، مجاهدان اسلامك توركستانه كيردكاري
زمانه قدر باشادق لري حاله نور اسلامه قارشو
طريق رجعتي اختيار ايتدك شعله خياللري سوندي .
اسكي دولتلري زواله ايردي . صوكره ديانت
اسلاميه ده كوردكاري سعادتق حسن تقدير ايدرك
قبول اسلام ايتيلر . ايشته بو سعادت سايه سنده
ايكي بوپوك دولك چيقارديلر ، اسكي اقبال
و سعادت لرني بوللر .

برنجيسي (سامانيه دولتي) دركه ماواه التهرده
بر عبوس زاهي ايكن دين اسلامي قبول ايدن
(سامان خذاه) ك آديله اشتهار ايتشدر . سامانيه
توركارني صاغانلر ك برشمه سي اولوب عالم اسلام ده
ايلك دفعه اوله زق بر تورك دولتي قورمشلردر .
ايكنجيسي (بادغيه دولتي) دركه چانان بكترا .
ده لرتدن باتوق آدلي اميل بر خانك اولاد لردن
اولان (سبكتكين) طرفندن غزبه ديارنده تأسيس
ايدلشدر . بولره تاريخاً (آل سبكتكين) و
(غزبويون) دته . هندستانه فاتح مشهور .

فایت فصیح اولدیغی کورستریور .
دیگر تورکارک دیلرینه نسبتله شو دورت
بوک لسانی دهامدی ، دها علمی اوملی و تاریخی
تورکارکده بودورت بویدن بولنی ، تورکارکله
تورکارک دیل فرقی اثبات ایدر .
۳ — بوی فرقی تورکارکلی تورکارکدن تفریق
ایش بر حاله در . چونکه تورکن بویلی ،
اکثریتله معلوم ، و صبرینک سلاله سی مضبوط
اولدی حاله تورکارکده نسبة اعتنا کوریله من .
سلاله تک مضبوطی ، خواص انسایک صغوطی
تورکارک بویجه فرقی ارايه ایدر .
۴ — تاریخی فرقی ، توران احوالنه واقف
اولان هر مؤرخک نظر دنتی جاب ایدجک بر
حاله در . تورکارک بویلرندن بک جرق خانلر
تورده من ، حکومتلر تشکیل ایش ایدسه بوخانلره ،
حکومتلره اس و فوق ایدن خانانلر اکثریتله
تورکارکدن ظهور ایشدر .
تورکن اولیان خانانلره کندیلریش یا تورکن
کورستریور یا خود تورکارک برنجی طبقه سننده
بولان اوغوزخان سویندن اولدیلریش ادعا ایشلردر .
ایشته موغول قائلریش ، شادانانی ایدلرک باشنده
کورمکده یز .
تاریخی تورکنین آموک اولادی اولان تورکارک ،
مشهور اولدی بوی اوزره یگیری آتاردر . هر آنارک
کندیلره کوره تیره لری ، اوغوزلری ، اوره لری
وتوره لری ، یعنی عادات واحکامی واردر . یگیری
آنارک ایشنده (تورکن) عنوانی آتالردن انجاق
ایکی سوی آسلاشیله بیلکده در .
تورکارکدن برنجی سوی ، اوغوزلردر ؛ یعنی
بوتون بر آنارک بجموع افراد ایدر . بولره تقریباً
(غز) و (غزیه) دینور . غزک چی قاعده
عربیه اوزره (غزات) و (غزوز) کایر . غزک
چی انجاز و خوزوفنک چی افذاذ و فذوذ
کدیلر کی
« ترکمان حلب » ک مرکز اجتماعی اولان کلیس
قضاستک قرینده واقع برصیه عربلر (اغزات)
دیماردی . غزلر دیکدر . مؤخرأ (اغزات قضا)
دیه اشتیاز ایدره ک بر زمانلره (تورکان افاسی)
اولانلرک محل اقامتی اولمشدی .
غزیه تک جمینه (غزبون) و (غزین) دینور .
قضا و زننده (غزات) و غزات و زننده (غزات)
دینه من ، بلکه (غزبات) دینه بیلیر . چونکه قریله تک
جمینه رجال اعتباری اصلدر قریله هاشمیه تک
جمینه (هاشمبون) و (هاشمبون) و مقام تأئیده
(هاشمبات) و (هوشم) دیشدر .
اوغوزلر ، بوتون تورکارک مدار افتخاری
و آسایانک اک بویوک خانانی اوغوزخانک سویندن
اولان تورکارک دیکدر . بوجهتدن اوغوزتورکارکی ،
عموماً تورکارکدر ؛ یعنی بویوک تورکاردر .
اوغوزلرک تورکارکدن اولدیغی اثبات ایچون
مدونات عربیه بی اوزون اوزادی تبه حاجت بو قدر .
عمود کاشفرینک (دیوان لغات الترک) ادلی اثر
بی نظارنده برنجی جلدینک (۵۶) نجی صحیفه سننده
« اغز قریله من الترک و هم الترکانه » دیه مسطور
اولان عباره سی کورتمکده در .
اوغوزلر ، تورکارک ایشنده بویوکدر . چونکه
آسیانک هر طرفده اک بویوک دولت قوران ، اک
ویجه خانانلر چیپاران اوغوزلردن اوغوزلر ، دنیایه
مسالک حکومت ایش ایچون کیشار ؛ تکرری
نوللرینه سعادتلر و برمشیلر ، مدنیت اسلامییه بی
باشتی ایچون یارادیشلردر .
اوغوزلر اسکیدن بری یگیری ایکی ، یا خود
یگیری دورت بوی اولدیلر اشتیاز ایشلر ؛ هر بویدن
ویجه خانانلر ، بیجه خانلر ظهور ایدرک آسیایه ،
اورویایه ، آفریقایه کندیلریش طاقشلردر .
قرن اولی ده اغوزلردن بوش بویوک دولتم معلوم
اوله یلمشدر . برنجیسی (غزقانیه دولتی) درک
مؤسس می مشهور عالم اولان اوغوزخاندر .
ایکنجیسی (قنابوره دولتی) درک توران ایشنده
[*] (ترکمان) لفظی نفسی ایدن معنی بر
فارسی لئنده « دریا » قورور از ترکمان « دینلرک
حرر ، قانلک دعواسنه شهادت ایدیلر . لایالیق

ایکنجیسی (سیان) لر دیشدر .
چاقانلور ، عبادان اسلامک تورکستانه کوردکاری
زمانه قدر باشادقاری حاله نور اسلامه قاری .
طریق رجعتی اختیار ایشدیکه شعله حیاتیلی سوئدی .
اسکی دولتری زواله ایردی . سوکره دیانت
اسلامیه کوردکاری سعادت حسن تقدیر ایدرک
قبول اسلام ایشیلر . ایشته بوسعادت سایه سننده
ایکی بویوک دولت چیقاردیلر ، اسکی اقبال
وسعادتلریش بولیلر .
برنجیسی (سامانیه دولتی) درک ماوراءالنهرده
بر محوس راهی ایکن دین اسلامی قبول ایدن
(سامان خداه) ک ادبیه اشتیاز ایشدر . سامانیه
تورکاری صافیلرک بر شیمی اولوب عالم اسلام ده
ایلک دفعه اولدیلر بر تورک دولتی قورمشلردر .
ایکنجیسی (بادغیه دولتی) درک چاقان بکرار
دهلرندن باوق ادلی اصل بر خانک اولادلرندن
اولان (سبکتکین) طرفندن غزیه دیارنده تأسیس
ایدیشدر . بولره تاریخی (آل سبکتکین) و
(غزنویون) دینور . هندستان فاتح مشهوری
(سلطان محمود خان) بوسلاله بی احیا ایشدر .
بویکی دولتک اوغوز تورکارکدن اولدیلر ده
ادعا ایدلکده در .
قارلوقلردن اولدیلر طن ایدیلر (آتالار) ده
واردرک بولره عبار (هیطل) و جمینه (هیطله)
دیشلردر . کابل ، غزیه و حوالیه حکومت ایدن
(هیطله دولتی) بویاماندن تورده مشدر . بودولت ،
قرون اولی ده کوللور عسیرتی رئیس (اتال قان)
طرفندن تأسیس ایدیشدر .
هیاطله دولتک ، نفوذی تدریجاً ترقی ایدره ک
ماوراءالنهر و خراسان ، حتی ایرانی و آذربایجانی
استیلا ایشدر . آتالار ، تاله تورکاری ، ابدال
تورکارکی و ابدلولر دیکله مشهور اولمشلردر .
* * *
شولخص معلومات ایله ، تورکل آراسنده
(تورکن) عنوانی طاسیان بویوک تورکارک
کاملردن عبارت اولدیغنه و تورکارجه بوی عنوانک
یاکنز اوغوز تورکارکنه منحصر اولدیغنه دائر
بر فکر اجمالی حاصل اولدی صاییم .
چونکه قارلوقلرک اوغوزلردن دکل ، بلکه
اویغوز سویندن اولدیلر تورک تاریخه اتسای
اولانلرجه شیه دن وارسته در . دیوان لغاتک
(چیکیل) ، یغما ، قرقیز (تورکارکی ده تورکارکدن
صایدی کورمکده در .
بولاردن اکلاشیلیورک : تورکی هرچی ،
تورکارجه بویوک تورکاره و برلش بر عنوان مغزنت ،
بر پایه مندریکه بویوکوردن انجاق ایکی صووک
بویوکلیکنی ماده اثبات ایدیه جک معلوماه مالک
بولیوزر .
خلاصه : تورک تاریخ قرینده تورکن عنوانی
و بریان صویلرک بویوک تورکار آراسنده بویوکلیکه